

**ADVIEZEN EN BESLISSINGEN
VAN DE
COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR**

2003-2005

BASISONDERWIJS

COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR

DEEL I. PROCEDURES

Iedere belanghebbende zowel binnen als buiten het onderwijsveld kan over zijn rechten en plichten inzake zorgvuldig bestuur informatie inwinnen of een conflict beslechten door twee verschillende procedures te volgen : enerzijds een informatieve vragenprocedure en anderzijds een klachtenprocedure.

VRAAG EN ADVIES

Stap 1

Iedereen die bij een bepaald optreden van een school in het kader van zorgvuldig bestuur een belang heeft, kan om het even wanneer een vraag indienen. Hij die geen belang heeft, kan geen vraag indienen.

Vragen sturen belanghebbenden door via de post of e-mail ofwel leggen zij ze neer op het secretariaat van de Commissie tijdens de kantooruren:

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming
Commissie zorgvuldig bestuur
Willy Van Belleghem tel. 02/553.95.55 - fax: 02/553.95.25

zorgvuldigbestuur.onderwijs@vlaanderen.be
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Stap 2

De voorzitter oordeelt over de ontvankelijkheid van de vraag. Hij houdt daarbij rekening met de bevoegdheden van de Commissie zorgvuldig bestuur en de procedurevoorschriften (adres, termijnen, belang). Anonieme vragen zijn niet ontvankelijk.

Het secretariaat informeert dadelijk per post of de betrokkenen over de niet-ontvankelijkheid. In geval van ontvankelijkheid wordt de vraag ter behandeling voorgelegd aan de Commissie.

Stap 3

De Commissie stelt haar advies op binnen een termijn van 60 kalenderdagen die ingaat op de datum vermeld op de zending of e-mail met de vraag of op de datum van neerlegging op het secretariaat. De betrokkenen ontvangen een afschrift per post of e-mail.

KLACHT EN BESLISSING

Stap 1

Iedereen die bij een bepaald optreden van een school in het kader van zorgvuldig bestuur een belang heeft kan een klacht indienen binnen een termijn van zestig kalenderdagen na de vaststelling of de kennisname van de betwiste feiten. Hij die geen belang heeft, kan geen klacht indienen.

De belanghebbende heeft er alle belang bij meteen alle mogelijke elementen naar inhoud en personen toe te beschrijven om de zaak snel en correct te laten behandelen door de Commissie. Vermits de werkzaamheden van de Commissie gebonden zijn aan decretale vastgelegde termijnen, wordt er geen uitstel van behandeling verleend.

Een klacht inzake zorgvuldig bestuur wordt bij aangetekend schrijven ingediend op het adres van de Commissie:

Vlaams Ministerie van Onderwijs

Commissie Zorgvuldig Bestuur

Willy Van Belleghem tel. 02/553.95.55 - fax: 02/553.95.25

zorgvuldigbestuur.onderwijs@vlaanderen.be

Koning Albert II-laan 15

1210 Brussel

Stap 2

De voorzitter oordeelt over de ontvankelijkheid van de klacht. Hij houdt daarbij rekening met de bevoegdheden van de Commissie zorgvuldig bestuur en de procedurevoorschriften (aangetekend schrijven, adres, termijnen, belang). Anonieme klachten zijn niet ontvankelijk. Het secretariaat informeert dadelijk per post de betrokkenen over de niet-ontvankelijkheid. In geval van ontvankelijkheid wordt de klacht ter behandeling voorgelegd aan de Commissie.

Stap 3

De Commissie stelt bij een ontvankelijke klacht alle betrokkenen schriftelijk in kennis.

De schriftelijke melding aan de betrokkenen bevat:

1° de ontvangst van de klacht;

2° de mogelijkheid voor de verwerende partij om een verweerschrift binnen een termijn van 15 kalenderdagen in te dienen. De termijn van 15 dagen loopt vanaf de postdatum vermeld op de zending met de melding van de ontvangst van de klacht door de Commissie;

3° de plaats, de dag en het uur waar de zitting zal worden gehouden;

4° voor het huishoudelijk reglement en de samenstelling van de Commissie wordt verwezen naar de website.

Stap 4

Binnen een termijn van 15 kalenderdagen (nl. de eerste vijftien dagen van bovenvermelde zestig dagen-beslissingstermijn) kan de betrokken school of centrum een verweerschrift indienen.

De voorzitter van de Commissie kan op uitdrukkelijk verzoek van de onderwijsinstelling en rekening houdend met de complexiteit van een dossier:

1° een verlenging van de termijn van vijftien kalenderdagen toestaan;

2° de indiening van schriftelijke stukken op de zitting van de Commissie toestaan.

De onderwijsinstelling moet dit uitdrukkelijk vragen en de reden opnoemen.

De betrokkenen melden binnen de 15 kalenderdagen na de postdatum vermeld op de zending door de Commissie met de melding van de ontvangst van de klacht, wie ze als getuigen willen oproepen. Het secretariaat schrijft de getuigen aan.

Stap 5

De zitting is rechtsgeldig als de voorzitter en de leden of hun plaatsvervanger aanwezig zijn en wanneer alle betrokkenen tijdig bij aangetekende zending zijn opgeroepen.

De Commissie hoort de betrokkenen. De betrokkenen kunnen zich op de zitting laten bijstaan of vervangen door een raadsman. Behoudens in het geval van overmacht, is een beslissing van de Commissie geldig bij afwezigheid van de betrokkenen, voor zover deze tijdig en bij aangetekend schrijven werden opgeroepen.

De Commissie kan ambtshalve of op verzoek van één of meer betrokkenen getuigen horen op de zitting.

Bij een beslissing van de Commissie over een overtreding van de beginselen van zorgvuldig bestuur beslist de Commissie in tweede instantie over het al of niet opleggen van een sanctie. In het geval de Commissie meent de betrokken onderwijsinstelling een sanctie te moeten opleggen, brengt ze het bestuur op de hoogte van het gegrond zijn van de klacht en de door de Commissie voorlopig bepaalde sanctie.

Het aangetekend schrijven met de mededeling van de beslissing en de oplegging van een sanctie bevat de melding dat binnen een termijn van 60 kalenderdagen na de postdatum vermeld op de zending met de beslissing, het bestuur het nodige gevolg kan geven inzake intrekking, herziening of passende genoegdoening.

Zo het bestuur binnen de termijn van 60 kalenderdagen geen gevolg geeft aan de beslissing van de Commissie, wordt de sanctie uitvoerbaar.

Zo het bestuur binnen de termijn van 60 kalenderdagen de bestreden handeling intrekt, vervalt de sanctie.

Zo het bestuur binnen de termijn van 60 kalenderdagen de bestreden handeling herziet of voorziet in een passende genoegdoening, oordeelt de Commissie of de aanpassing voldoende is.

Werd niet in een rechtsherstel voorzien of is het rechtsherstel niet afdoende, dan stelt de Commissie een definitieve sanctie vast. Dit kan de oorspronkelijk voorgestelde sanctie zijn of, in geval van gedeeltelijk rechtsherstel, een meer aangepaste sanctie.

Stap 6

Op het einde van de klachtenprocedure levert de Commissie een gemotiveerde administratieve beslissing af. De Commissie beslist zowel over de inhoud van de klacht (zorgvuldig bestuur) als over de eventuele sanctie.

De Commissie beslist binnen een termijn van 60 kalenderdagen die ingaat op de dag na de postdatum vermeld op de zending met de klacht. De beslissing wordt uiterlijk de laatste dag van die termijn per aangetekend schrijven verstuurd naar de betrokkenen.

De termijn van 60 kalenderdagen wordt opgeschort gedurende de periode van 6 juli tot en met 15 augustus.

De sancties die kunnen worden uitgesproken door de Commissie zijn de volgende:

1° een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken onderwijsinstelling. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van de werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn.

2° aan het betrokken centrum voor volwassenenonderwijs een financiële sanctie opleggen overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 2 maart 1999 tot regeling van een aantal aangelegenheden van het volwassenenonderwijs (artikel 66 §2). Dit betekent dat de financiële sanctie ten hoogste 5% kan bedragen van het aantal leraarsuren dat aan het bestuur wordt toegekend, vermenigvuldigd met 1250 euro en/of een gehele of gedeeltelijke terugbetaling van het inschrijvingsgeld kan inhouden.

Met werkingsmiddelen wordt bedoeld het budget dat de overheid aan scholen of centra toekent voor de werking en die uitbetaald zijn het schooljaar voorafgaand aan het schooljaar waarin zich het te sanctioneren feit voordoet.

De sanctie is slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen verstreken is.

Stap 7

Tegen een beslissing van de Commissie kan betrokkene beroep instellen bij de Vlaamse Regering. Betrokkene stelt het beroep in binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de dag na de postdatum van de betekening van de beslissing. Het beroep moet per aangetekend schrijven worden ingesteld. Dit beroep schorst de uitvoerbaarheid van de beslissing met inbegrip van de eventuele sanctie.

De Vlaamse Regering heeft op haar beurt zestig kalenderdagen de tijd om de commissiebeslissing te bevestigen, te wijzigen of te vernietigen op legaliteits- of opportuiniteitsgronden (schending van de beginselen inzake "zorgvuldig bestuur" of strijdigheid met het algemeen belang).

In geval van vernietiging neemt de Vlaamse Regering zelf een nieuwe beslissing eventueel met inbegrip van een sanctie.

De beslissing van de Vlaamse Regering moet uiterlijk de laatste dag van de beslissingstermijn van zestig dagen bij aangetekend schrijven naar de betrokkenen worden verstuurd.

Tegelijkertijd brengt de Vlaamse Regering de Commissie op de hoogte van haar beslissing.

Stap 8

Tegen de beslissing in beroep door de Vlaamse Regering is verder verhaal mogelijk bij de gewone rechtbank of de administratieve rechter (Raad van State).

DEEL II. KOSTELOOSHEID BASISONDERWIJS

ALGEMEEN

Internationale verdragen, de Grondwet en het decreet basisonderwijs voorzien dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerd basisonderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Verder kunnen geen bijdragen gevraagd worden voor onderwijsgebonden kosten die noodzakelijk in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Het principe van kosteloos onderwijs betekent niet dat aan de ouders geen bijdrage mag gevraagd worden maar houdt wel in dat er geen inschrijvingsgeld mag gevraagd worden. Ouders moeten niet betalen voor datgene wat noodzakelijk is in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Een school kan onderwijsactiviteiten organiseren die niet noodzakelijk zijn in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen, zowel binnen of buiten de lestijden en al of niet binnen de schoolgebouwen.

Scholen organiseren buiten onderwijs ook dienstverlening, zoals bijvoorbeeld reftertoezicht. In beide gevallen geldt het principe van de kosteloosheid van het basisonderwijs niet. Het gaat om een afzonderlijke dienstverlening die niet verplicht is en waarvoor een bijdrage aan de ouders kan worden gevraagd.

De regelgeving voorziet wel dat de omvang van de bijdrage ter sprake komt in het participatieproces en dat er afwijkingen zijn voor de minder gegoede ouders. De vergelijking tussen gemaakte kosten en gevraagde bijdrage dient in eerste instantie te gebeuren in de participatieorganen. Het schoolbestuur dient daarna bij de inschrijving via het schoolreglement alle ouders duidelijk en precies op de hoogte te brengen van de verschillende soorten bijdragen.

De Commissie Zorgvuldig Bestuur is wel van oordeel dat in het kader van een afzonderlijke dienstverlening de school geen willekeurige bijdragen mag vragen. Het aanrekenen van kosten in de bijdrage dient reëel te zijn: enerzijds in overeenstemming met de door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds kosten voor goederen of diensten waarvan de betrokken leerling gebruik heeft gemaakt.

2.1. TOEGELATEN BIJDRAGE

Zwembijdrage: CZB/V/KBO/2003/31

Vanaf het schooljaar 2000-2001 heeft elk kind in het lager onderwijs recht op één schooljaar gratis zwemmen. De directeur bespreekt met de ouders in de participatieorganen:

1. aan welke leerlingengroep het gratis zwemmen wordt aangeboden;
2. of er aan andere leerlingengroepen zwemmen wordt aangeboden en welke bijdrage hiervoor aan de ouders wordt gevraagd.

Bij die leerlingen voor wie het kosteloos zwemmen niet geldt, kan het schoolbestuur een zwembijdrage vragen aan de ouders. Een bijdrage voor vervoer en toegang tot het zwembad is aanvaardbaar. De Commissie aanvaardt niet dat het door een overheid gefinancierde of gesubsidieerde personeel (lichamelijke opvoeding) een bijkomende betaling ontvangt via een bijdrage voor het zwemmen. In de bijdrage voor het zwemmen kan een kost personeel zitten voor niet door een overheid gefinancierd of gesubsidieerd personeel. Het gaat dan wel om een kost voor bezoldiging van personeel dat door het schoolbestuur zelf is aangeworven en een bijkomende dienstverlening organiseert bij het zwemmen.

Bijdrage voor leerlingenvervoer: CZB/V/KBO/2003/35

Er werd een klacht ingediend tegen een basisschool betreffende de bijdrage voor leerlingenvervoer. De school en de scholengroep had een aantal afspraken gemaakt waarbij sommige trajecten gratis zijn en andere te betalen. De veilige organisatie en maximale benutting van de onderwijstijd hebben daarbij een rol gespeeld. De prijzen zijn redelijk en in die mate vastgelegd dat ze niet alleen het energieverbruik compenseren maar ook materiaal en personeelskosten.

De Commissie concludeert hierbij dat de regelgeving toelaat dat voor een afzonderlijke dienstverlening zoals vervoer naar culturele centra of tijdens schooluitstappen het schoolbestuur een bijdrage kan vragen aan ouders. Er is geen strijdigheid met het principe van de kosteloosheid van het basisonderwijs.

Bijdrage voor toezicht en studie: CZB/V/GZ/2003/28 en CZB/V/KBO/2003/34

De Commissie stelt ook dat een bijdrage kan voor middagtoezicht, reftertoezicht, naschoolse studie of avondstudie. Een bijdrage voor "aanwezigheid" in een reftergebouw is wel een misleidende benaming zo er effectief reftertoezicht is door personeel.

Bijdrage voor reftergebruik/middagtoezicht/voedingsproducten: CZB/V/KBO/2004/39 en CZB/V/KBO/2004/45

De onderwijsregelgeving laat toe dat voor een afzonderlijke dienstverlening zoals middagtoezicht in de refter, naschoolse studie of voedingsproducten een bijdrage gevraagd wordt aan de ouders.

Het is aanvaardbaar binnen de kosteloosheid van het basisonderwijs dat er een bijdrage is voor middagtoezicht waarin naast personeelskosten ook kosten van producten voor de leerling begrepen zijn. Het zou wenselijk zijn dat er in het schoolreglement een onderscheid wordt gemaakt tussen een bijdrage voor een dienstverlening (middagtoezicht) en een bedrag voor kosten van producten (dessert, melk, soep)

Kost voor revalidatieprestaties: CZB/V/KBO/2004/47

Revalidatie slaat op medische of paramedische tijdelijke prestaties na ziekte of ongeval. Revalidatieprestaties binnen de lesuren door buitenschoolse dienstverleners kunnen slechts worden overwogen na een duidelijke beslissing van het schoolbestuur (directie, onderwijsteam, zorgbegeleiding). Er is daarbij een onderscheid tussen revalidatieprestaties (handelingen na ziekte of ongeval) door buitenschools personeel en onderwijs- en opvoedkundig optreden door de onderwijsgemeenschap.

In het gewoon basisonderwijs kan er een door de ouders te betalen kost zijn voor revalidatieprestaties na ziekte of ongeval, gepresteerd door buitenschoolse hulpverleners.

Bijdrage voor pedagogisch-didactische uitstappen: CZB/KL/KBO/2004/49, CZB/V/KBO/2004/52, CZB/V/KBO/2004/58 en CZB/V/KBO/2004/75

De Commissie heeft in verschillende adviezen gesteld dat in principe pedagogisch-didactische uitstappen niet noodzakelijk zijn in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Ze gelden als een ondersteuning of een illustratie. Er kan dus een bijdrage gevraagd worden aan de ouders voor pedagogisch-didactische uitstappen (toegang, vervoer). Er kunnen wel geen willekeurige bijdragen gevraagd worden. Het aanrekenen van kosten in de bijdrage dient reëel te zijn.

Voorafgaande bijdrage met een vast bedrag: CZB/KL/KBO/2004/49

De Commissie kan in de bijdrageregeling een betalingsmethode aanvaarden waarbij de school voorkomt dat leerlingen erg geregeld geld moeten meebrengen naar school en waarbij er een minimum aan administratieve belasting is voor het onderwijspersoneel bij het innen, opvolgen en beheren van de bijdrage van de ouders.

Het is dan ook mogelijk een ouderbijdrage voor uitstappen op voorhand te innen met een vast bedrag waarvan het saldo op te volgen is door de ouders en dat terug ten goede komt aan de ouders. Het mag echter niet gaan om een forfait. Aan het einde van een periode dient een

afrekening gemaakt wordt van de reëel gemaakte kosten en de door de ouders betaalde bijdragen.

Dergelijke ouderbijdrage dient na overleg in de participatieorganen duidelijk in het schoolreglement vermeld te worden. Het schoolreglement benadrukt onder meer het vrijwillige karakter en de mogelijke afwijkingen. Het dient transparant te zijn ten aanzien van de ouders.

Leerlingenvervoer: CZB/V/KBO/2004/50 en ook in CZB/V/KBO/2004/52

Een ouderpaar vindt het onterecht dat het moet betalen voor het leerlingenvervoer van de school omdat het op minder dan 4 km van de school woont, terwijl wie op meer dan 4 km woont er gratis gebruik van kan maken.

De regelgeving stelt nu eenmaal dat leerlingen uit het lager onderwijs die op minder dan 4 km van een school wonen geen vrije keuzeleerlingen zijn en dus moeten betalen voor het leerlingenvervoer.

De leerlingen, buiten de vrije keuzeleerlingen, die gebruik maken van busvervoer in schoolverband moeten een bijdrage betalen die gelijk is aan de tarieven van De Lijn. De regelgeving houdt in dat de prijs van een "Buzzy Pazz" als tarief geldt.

Solidariteitsbijdrage: CZB/V/KBO/2004/51

Een school vraagt een niet verplichte ouderbijdrage als een ondersteuning van de algemene werking van de school.

Een solidariteitsbijdrage ter ondersteuning van het schoolbestuur en los van de kosten voor het leren en opvoeden van kinderen kan enkel vrijwillig zijn en mag geen afbreuk doen aan de kosteloosheid van het basisonderwijs. Een solidariteitsbijdrage dient beschouwd te worden als een gift van de ouders aan het schoolbestuur. De ouders kunnen op elk moment beslissen de betaling stop te zetten. Leerlingen van wie de ouders geen solidariteitsbijdrage betalen, kunnen niet uitgesloten worden van deelname aan opvoedende en onderwijsactiviteiten.

Een solidariteitsbijdrage dient, na overleg in de participatieorganen, duidelijk in het schoolreglement vermeld te worden. Het schoolreglement benadrukt onder meer het vrijwillige karakter en de mogelijke afwijkingen. Het dient transparant te zijn ten aanzien van de ouders.

Overheidssubsidie bij het vervoer van vrije keuzeleerlingen en busbijdrage: CZB/V/KBO/2004/56

Artikel 25 van het decreet basisonderwijs bepaalt dat ouders van vrije keuzeleerlingen recht hebben op een tussenkomst van de overheid voor het vervoer naar de school. Sommige ouders staan de overheidssubsidie af aan het schoolbestuur.

De overheidssubsidie in het kader van het vervoer van vrije keuzeleerlingen behoort de ouders toe en kan maar aan de school afgestaan worden als dit duidelijk vooraf in het

schoolreglement wordt vermeld en voor zover de leerlingen gebruik maken van het door de school georganiseerde leerlingenvervoer. Het afstaan van de subsidie is vrijwillig en kan altijd na overleg met het schoolbestuur herzien worden.

In de betrokken school is er ook nog per schooljaar en per gezin een aanvullende busbijdrage voor leerlingenvervoer. De ouders kunnen niet verplicht worden voor leerlingenvervoer een hogere bijdrage te betalen dan de prijs van een Buzzy Pazz die geldt voor alle onderwijsnetten (150 euro per jaar in 2004). Het is een eenheidstarief dat geldt ongeacht de lengte van de reisweg. Het is de bedoeling dat alle schoolbesturen uit alle netten eenzelfde tarief aanrekenen. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven op het gebied van leerlingenvervoer moeten de scholen zelf bijpassen. Het is wel zo dat een busbijdrage enkel kan worden gevraagd aan de ouder wiens kinderen gebruik maken van het door de school georganiseerde leerlingenvervoer.

De Commissie stelt bij gebrek aan duidelijke bepalingen betreffende leerlingenvervoer voor om een onderscheid te maken tussen enerzijds de decretaal voorziene overheidssubsidie bij het vervoer van de vrije keuzeleerlingen en anderzijds de busbijdrage. De overheidssubsidie is een recht van ouders waar zij en zij alleen over beslissen inzake bestemming. De busbijdrage is een bijdrage die het schoolbestuur bij het begin van een schooljaar na afspraken in de participatie, kan vragen en dus onder de reglementering betreffende kosteloosheid en bijdrageregeling in het decreet basisonderwijs valt.

Kosteloos aanbod niet schoolgebonden hulpverlening: CZB/V/KBO/2005/86, CZB/V/KBO/2005/89 en CZB/V/KBO/2005/97

Het advies van de Commissie zorgvuldig bestuur in het dossier nummer 97 geeft antwoorden op vragen die betrekking hebben op het gewoon kleuter- en lager onderwijs.

Geldende regelgeving. Bijzondere hulpverlening

Bijkomende onderwijszorg

De Commissie vestigt de aandacht op de introductie door de onderwijsregelgeving met ingang van 1 september 2003 van de zorgbegeleiding in het basisonderwijs. Ook de introductie van een puntenenveloppe voor de scholengemeenschap basisonderwijs biedt mogelijkheden om zorgpersoneel in onderwijsverband aan te werven. De onderwijsoverheid heeft door bijkomende ambten te leveren de basisscholen meer en meer mogelijkheden geboden om zorg te laten verlopen onder onderwijsvoorwaarden. Ook het werkingsbudget is de laatste jaren toegenomen. De directie beschikt nu over ruime mogelijkheden op school om met onderwijspersoneel bijkomende zorg voor leren en opvoeden te realiseren.

CLB

Het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) heeft een belangrijke opdracht binnen het domein van de gezondheidszorg voor leerlingen. Het centrum neemt initiatieven om de gezondheid, groei en ontwikkeling van de leerlingen te bevorderen, te bewaken en te behouden. Rekening houdende met de hoofdzakelijk vraaggestuurde werking van de CLB's kan er voldoende aandacht zijn voor bepaalde leerlingen met een problematiek die aandacht vraagt binnen het onderwijs- en opvoedingsproces. Dit impliceert naast de multidisciplinaire werking, dat het centrum systematisch en vroegtijdig stoornissen opspooft op het vlak van gezondheid, groei en ontwikkeling zodat de ouders tijdig die stoornissen kunnen laten

behandelen. Het is niet aan artsen en verpleegkundigen verbonden aan het centrum en aan de school om medische of paramedische behandelingen door te voeren of voorschriften te maken. Het centrum kan wel een medisch onderzoek uitvoeren op vraag van de ouders (decreet van 1 december 1998).

Vormen van hulpverlening

A. Schoolgebonden hulpverlening

De Commissie neemt aan dat met schoolgebonden aanbod wordt bedoeld het normale programma van opvoeding en leren dat aan iedereen aangeboden wordt, de aanvullende lessen door het onderwijspersoneel en de bijkomende onderwijszorg op niveau school en/of scholengemeenschap. Bij het schoolgebonden aanbod hoort ook de dienstverlening door personeel van instellingen of diensten gesubsidieerd door het Departement Onderwijs, zoals o.a. de CLB's of internaten.

De regelgeving inzake kwaliteitsdoelstellingen in het onderwijs houdt in dat de ontwikkelingsdoelen moeten worden nagestreefd en de eindtermen bereikt. De scholen dienen inspanningen te leveren met het schoolgebonden aanbod zodat zoveel mogelijk kinderen de doelstellingen halen, rekening houdende met het startniveau van de leerling en de context van de school.

De school moet op groepsniveau de decretale ontwikkelingsdoelen nastreven en eindtermen bereiken. Daartoe wordt in het gewoon onderwijs een leerplan gevolgd. In het buitengewoon onderwijs wordt een handelingsplan opgemaakt dat in voorkomend geval ook wordt geïndividualiseerd (decreet basisonderwijs, artikel 45 - 47). Het aldus geplande onderwijs- en opvoedingsaanbod wordt gerealiseerd met de reglementair voorziene schoolgebonden personeelsbezetting. Het is voor de leerlingen kosteloos voor zover noodzakelijk in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

B. Afweging schoolgebonden of niet schoolgebonden hulpverlening

De leerlingen beschikken om allerlei redenen over ongelijke mogelijkheden, waardoor zij soms de eindtermen en ontwikkelingsdoelen niet halen. Sommige tekorten zijn ook met een optimale inzet van de normaal beschikbare middelen niet te remediëren. Het is zo dat een school onvoldoende draagkracht kan hebben om iedere mogelijke stoornis inzake gezondheid, groei en ontwikkeling van elke leerling in schoolverband op te vangen. Zo voorziet het decreet gelijke onderwijskansen onder bepaalde voorwaarden in de mogelijkheid van een weigering of doorverwijzing van een school voor gewoon onderwijs naar een school voor buitengewoon onderwijs "wanneer de draagkracht van de school onvoldoende is om tegemoet te komen aan de specifieke noden van de leerling inzake onderwijs, therapie, verzorging" (decreet van 28 juni 2002). Maar ook binnen het gewoon onderwijs kunnen zich stoornissen voordoen die niet met de schoolgebonden middelen te remediëren zijn.

Schoolteam, CLB en ouders dienen uit te maken welke leerlingenproblemen moeten worden aangepakt in het schoolgebonden aanbod. Er is een belangrijke taak weggelegd voor het CLB om in duidelijk overleg met de ouders de gevolgen voor de hulpverlening vast te stellen en uit te leggen, zo een kind een bepaalde problematiek heeft.

Het is wenselijk dat de algemene principes inzake de afweging worden voorgelegd aan de participatieorganen en terug te vinden zijn in het schoolreglement.

Bij de afweging kunnen de niet schoolverbonden hulpverleners nooit een hoofdrol spelen. Het onderwijs beschikt over een groeiende expertise terzake (o.a. zorgbegeleiding) ondersteund

door het CLB. Verder is er de gelijke behandeling van de leerlingen en de vrijheid voor ouders in de keuze van de zorgverstrekker.

De Commissie zorgvuldig bestuur wijst er op dat vooraleer een vorm van niet schoolgebonden begeleiding kan worden ingeschakeld, de school zorgvuldig moet nagaan of de beoogde remediëring ook niet kan worden bereikt met een schoolgebonden draagvlak. Het is een opdracht van het gewoon onderwijs om het draagvlak voldoende ruim te houden. Een onzorgvuldige afweging zowel in het kleuter- als in het lager onderwijs kan aanleiding geven tot

- een op dat punt negatieve beoordeling door de inspectie omdat wat tot de eigen verantwoordelijkheid van de school behoort, ten onrechte in een vorm van niet schoolgebonden dienstverlening zou zijn ondergebracht;
- vragen omtrent kosteloosheid, eerlijke concurrentie en al of niet toelaatbare beroepsactiviteiten op school waar de Commissie zorgvuldig bestuur op toeziet.

De Commissie behoudt haar bevoegdheid om bij individuele dossiers adviezen en beslissingen op te stellen over het onderscheid dat scholen bij een bepaalde leerling maken tussen kosteloos schoolgebonden aanbod en de niet kosteloze niet schoolgebonden hulpverlening.

C. Niet schoolgebonden hulpverlening in schoolgebouwen

De Commissie neemt aan dat met niet schoolgebonden hulpverlening bedoeld wordt een aanbod ten aanzien van leerlingen door hulpverleners die niet behoren tot het reglementair door onderwijs gesubsidieerd personeel, ongeacht het soort en de doelstelling van de behandeling (onderwijsgericht, medische of paramedische stoornissen, revalidatie, e.a.). In principe wordt de hulpverlening door niet schoolgebonden hulpverleners aangepakt buiten de school door de ouders met een behandeling en een zorgverstrekker van hun eigen keuze.

Een school kan zelf overwegen om naast de schoolgebonden inzet van middelen ook niet schoolgebonden hulpverlening aan kinderen toe te laten binnen de schoolgebouwen. Om de deelname aan het normale lesprogramma zoveel mogelijk intact te houden kan de school op vrijwillige basis beslissen om bij leerlingen met niet schoolgebonden hulpverlening praktische ondersteuning (toestemming om uit de les weg te blijven, lokalen) aan te bieden en zich flexibel op te stellen.

C.1. Kosteloos aanbod

In die gevallen dat het schoolbestuur een niet schoolgebonden hulpverlening kosteloos organiseert, ziet de Commissie zorgvuldig bestuur geen bezwaren. De organisatie ervan valt volledig onder de autonomie en verantwoordelijkheid van het schoolbestuur dat daarbij wel alle geldende regelgeving (onderwijs, niet-onderwijs) dient na te leven.

C.2. Niet kosteloos aanbod

C.2.1. Algemeen

De niet schoolgebonden hulpverlening valt buiten de onderwijsregeling en is dus in principe niet kosteloos. Dat om praktische redenen de hulpverlening in de school wordt georganiseerd, houdt niet in dat er sprake is van recht op kosteloosheid of van afstand van de vrije keuze van zorg.

Wanneer een school niet kosteloze en niet schoolgebonden hulpverlening toelaat in de school dan dient vooraf duidelijk het onderscheid gemaakt te worden met het schoolgebonden aanbod. Een school dient duidelijk te zijn in haar informatie omtrent het aanbod en moet het vrijwillig karakter ervan benadrukken. De directie dient de ouders vooraf duidelijk te informeren dat een behandeling te hunnen laste valt. Het is wenselijk dat het schoolbeleid inzake een niet kosteloos aanbod aan hulpverlening duidelijk gecommuniceerd wordt aan de ouders, o.a. via het schoolreglement.

De Commissie zorgvuldig bestuur is van oordeel dat de school autonomie heeft inzake de concrete uitwerking van het niet schoolgebonden aanbod. Scholen kunnen diverse hulpverleners aangesproken door de ouders toelaten. Hier geldt de gelijke behandeling van de leerlingen en de vrije keuze voor de ouders inzake de zorgverstrekker. De scholen kunnen ook omwille van de kwaliteit van de zorg en de samenhang binnen de schoolorganisatie een eigen georganiseerd aanbod van externe hulpverleners aanbieden. Hier geldt de vrijheid van de ouders om al of niet op het aanbod in te gaan.

Handelsactiviteiten en concurrentie

De Commissie zorgvuldig bestuur is verder van mening dat het inschakelen van de niet schoolgebonden hulpverleners voor de onderwijswetgeving kan worden beschouwd als een toegelaten medewerking aan een beroepsuitoefening. Het zijn activiteiten die verenigbaar zijn met de opdracht van de school omdat ze in het verlengde liggen van de schoolgebonden dienstverlening door de school.

De organisatie van een niet schoolgebonden hulpverlening tegen betaling door ouders in onderwijslokalen zonder enige tegenprestatie ten aanzien van de school lijkt de Commissie zorgvuldig bestuur niet aanvaardbaar. Het is redelijk dat wanneer de school meewerkt aan het verwerven van een inkomen door externe hulpverleners, dat er door de school onkosten worden aangerekend. Een school dient in elk geval als minimum haar onkosten aan te rekenen bij de desbetreffende zorgverstrekker. Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met het feit dat schoolbesturen subsidies inzake gebouwen en een werkingsbudget van de overheid ontvangen met als doelstelling onderwijs verstrekken.

C.2.2. Niet kosteloos aanbod. Revalidatie

De Commissie neemt aan dat binnen de niet schoolgebonden hulpverlening de revalidatie in het gewoon basisonderwijs na ziekte of ongeval als een van de mogelijkheden wordt beschouwd. Het gaat om een vorm van niet schoolgebonden hulpverlening waarvoor enige onderwijsregelgeving is opgesteld. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de toestemming om uit de lessen weg te blijven.

Revalidatie. Decreet basisonderwijs

Het decreet basisonderwijs bepaalt in artikel 48 dat er achtentwintig lestijden onderwijs- en opvoedingsactiviteiten zijn per week. Het decreet geeft de regering de opdracht om te bepalen in welke gevallen revalidatie tijdens de lestijden mogelijk is en om het maximum aantal uren daarvoor vast te leggen. Luidens de parlementaire voorbereiding geldt deze opdracht "zowel voor het gewoon onderwijs als voor de verschillende types van het buitengewoon basisonderwijs" (Vlaams Parlement, nr. 451/1, 1996-97, pagina 49).

Het decreet basisonderwijs omschrijft revalidatie als "therapeutische behandelingen die tijdens de lestijden verstrekt worden aan leerlingen en worden uitgevoerd door hulpverleners die niet aan de school verbonden zijn en die hiertoe door de wet zijn gemachtigd" (artikel 49).

Uit de opbouw van het decreet volgt dat bijkomende activiteiten die niet als revalidatie kunnen worden beschouwd, niet tijdens de lestijden mogen worden georganiseerd. Dit geldt zowel voor het kleuter- als voor het lager onderwijs.

Revalidatie. Omzendbrief

De decretale bepaling is voorlopig nog niet uitgevoerd door de Vlaamse Regering. Terzake is er wel een omzendbrief uit 1978 (omzendbrief III/GB/WW/RD/NM Revalidatie - aanwezigheid van de leerlingen tijdens de lessen, 23 januari 1978). In het gewoon basisonderwijs moet de revalidatie tijdens de schooluren overeenkomstig de omzendbrief zeer uitzonderlijk blijven. Uitzonderlijke omstandigheden beperken zich, aldus de omzendbrief, "hoofdzakelijk tot noodzakelijke behandelingen na ziekte of ongevallen". Per week mogen daaraan niet meer dan twee lessen worden besteed.

De vraag in hoever het "hoofdzakelijk" van de omzendbrief ook niet door ongeval of ziekte noodzakelijke of wenselijke logopedische, kinesitherapeutische e.a. behandelingen tijdens de lestijden mogelijk laat, kan niet door de Commissie zorgvuldig bestuur worden beantwoord. Maar het kan niet worden ontkend dat de auteurs van de omzendbrief, door het gebruik van het woord "hoofdzakelijk", niet uitsluitend de behandeling na ziekte of ongeval voor ogen hebben gehad. Zo niet zou aan het woord "hoofdzakelijk" zijn normale betekenis worden ontnomen.

Uit de omzendbrief blijkt verder dat

- de revalidatie bij voorkeur in de schoolgebouwen wordt georganiseerd;
- de revalidatie wordt verstrekt door een persoon of instantie die daartoe met de school een overeenkomst aangaat en door de ouders kan worden aanvaard; de ouders kunnen een andere persoon kiezen die eveneens een overeenkomst met de school moet aangaan;
- de revalidatie, eventuele verplaatsingen voor revalidatie buiten de school en begeleiding voor deze verplaatsingen niet ten laste vallen van de school.

Revalidatie tijdens de lestijden valt dus niet onder de kosteloosheid van het onderwijs. De school zal daaromtrent volledige duidelijkheid tegenover de ouders moeten nastreven.

Kosten bij de verplichting voor een fietshelm: CZB/V/KBO/2005/99

De verplichting inzake fietshelm bij schooluitstappen behoort tot de autonomie van de lokale onderwijsgemeenschap. Schoolbesturen en ouders kunnen hierover afspraken maken die terug te vinden zijn in het schoolreglement en dus voorafgaand aan het schooljaar duidelijk zijn voor alle ouders en leerlingen. Rekening houdende met de veiligheid van de kinderen en verantwoordelijkheden van het schoolbestuur kan de school in overleg veiligheidsmaatregelen dwingend opleggen.

Schooluitstappen en de bijkomende fietshelm zijn niet noodzakelijk voor de eindtermen en ontwikkelingsdoelen en kunnen tot de facultatieve niet verplichte activiteiten worden gerekend. Voor dergelijke activiteiten kan er een bijdrage of een kost zijn ten laste van de ouders. Daarbij komt dat de fietshelm betaald wordt aan de lokale fietshandelaar, eigendom blijft van de ouders en dus ook buiten schoolverband kan worden gebruikt.

Bijdrage voor elementaire schoolbenodigdheden: CZB/V/KBO/2005/113

Een aantal diensten of goederen (kaftpapier, ringmappen, boekentassen, schooletuis, e.a.) zijn niet noodzakelijk in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen en hiervoor kan een bijdrageregeling gelden.

Bijdrage voor bos-, Schelde- en zeeklassen: CZB/KL/KBO/2005/118

Pedagogisch-didactische uitstappen, zoals ondermeer bos-, Schelde- en zeeklassen zijn niet noodzakelijk zijn in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Ze gelden als een ondersteuning of een illustratie. Er kan dus een bijdrage gevraagd worden aan de ouders.

Dit houdt in dat er geen verplichting is voor de ouders inzake deelname, zeker als dergelijke uitstappen met een belangrijke kost voor de ouders, geregeld voorkomen. Het is vervolgens de opdracht van de school om de afspraken voor minder goeude ouders na te kijken en/of te voorzien in opvang voor de leerlingen die een uitstap niet meemaken. De opvang in de school dient een kwaliteitsvol alternatief te zijn en dient aan te sluiten op het leer- en opvoedprogramma van de betrokken leerling.

In deze zaak stelt de Commissie Zorgvuldig Bestuur vast dat er in de betrokken school belangrijke bedragen worden gevraagd aan de ouders. Het recht op onderwijs kan hierdoor in het gedrang komen. Het is dan ook wenselijk dat schoolbestuur en participatieorganen bijdragen van de ouders kritisch bevragen en zo laag mogelijk houden.

Bijdrage voor verkeersongevallenverzekering: CZB/V/KBO/2005/120

Het aanrekenen aan de ouders van een verkeersongevallenverzekering voor leerlingen bij verplaatsingen buiten de school die aanvullend is op bestaande en reeds afgesloten verzekeringspolissen ten laste van de school, is toegelaten.

2.2. NIET TOEGELATEN BIJDRAGE

Bijdrage voor bijlessen: CZB/V/GZ/2003/8 en CZB/V/KBO/2003/17

De Commissie heeft een aantal vragen beantwoord inzake bijlessen in het lager onderwijs. Kan een leerkracht op vraag van de ouders, aan leerlingen van de eigen school betaalde bijlessen geven, tijdens de middagpauzes of na de schooluren, al dan niet over het bestaande leerprogramma, al dan niet binnen de schoolmuren? Zijn betaalde lessen door een logopediste tijdens de lessen en in de schoolgebouwen aanvaardbaar? De logopediste geeft taalsystematiek en uitspraakleer aan een kind van het eerste leerjaar en rekenoefeningen aan een kind van het tweede leerjaar. Kan een onderwijzer aanvullende lessen Frans geven tegen betaling?

De Commissie is van oordeel dat het leveren van diensten tegen betaling met als doel leerachterstanden bij kinderen van de school weg te werken onderwijsgebonden kosten zijn die te maken hebben met het volgen van het leerplan om de eindtermen te halen. Dit is in strijd met het beginsel van de kosteloosheid van het basisonderwijs.

Aanvullend aan het normale lesprogramma kunnen bijkomende lessen taal, uitspraak, rekenen, Frans, e.a. die noodzakelijk zijn voor de eindtermen en ontwikkelingsdoelen, al of niet in de gebouwen van de school, zonder dat een bijdrage kan gevraagd worden aan de ouders. Een bijdrage voor aanvullende lessen in het kader van het halen van eindtermen en ontwikkelingsdoelen is in strijd met het beginsel van de kosteloosheid van het basis onderwijs en is dus niet toegestaan.

De Commissie is verder van oordeel dat een schoolbestuur binnen of buiten de lesuren geen lokalen mag ter beschikking stellen van personen die in het kader van het halen van eindtermen en ontwikkelingsdoelen een bijdrage vragen voor aanvullende lessen die noodzakelijk zijn voor eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Aanvullend aan het normale lesprogramma kunnen er onderwijsactiviteiten georganiseerd worden die niet noodzakelijk zijn voor eindtermen en ontwikkelingsdoelen binnen of buiten de lestijden al of niet binnen de schoolgebouwen. Hiervoor geldt het principe van de kosteloosheid niet. Het gaat om een afzonderlijke dienstverlening.

Bijdrage voor kopiewerk en bibliotheekgebruik: CZB/KL/KBO/2003/19

De Commissie stelt vast dat het een vast gebruik is in de betrokken school om lesmateriaal onder de vorm van o.a. kopieën die door de leerkrachten in de klas gebruikt worden, aan te rekenen bij de ouders. Voor het gebruik van de bibliotheek wordt een bijdrage gevraagd.

Voor zover het gaat om lesmateriaal in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen laat de regelgeving niet toe dat in het basisonderwijs een bijdrage gevraagd wordt aan de ouders.

De Commissie concludeert dan ook dat de kopieën voor klasgebruik en het bibliotheekgebruik die noodzakelijk zijn om het lesprogramma voor de eindtermen of ontwikkelingsdoelen te volgen gratis beschikbaar moeten zijn voor de leerlingen van het lager onderwijs.

Bijdrage voor Reprobel en milieuheffingen: CZB/KL/KBO/2003/19

Vooreerst is er de vaststelling dat diverse heffingen die gericht zijn aan de school doorgerekend worden aan de ouders: heffing op afval, gebruik van water en Reprobel.

De Reprobelbijdrage en de milieuheffingen staan niet of slechts in beperkte mate in verband met de kosten die te maken hebben met het onderwijs van één bepaalde leerling. De Reprobelbijdrage en de milieuheffingen zijn trouwens zo opgesteld dat ze gerelateerd zijn aan de totale werking en organisatie van een school: schoolbestuur, directie, personeel en leerlingen. Het evenwicht tussen enerzijds effectieve kosten voor één leerling en de globale kosten van een school inzake de Reprobelbijdrage en milieuheffingen kan in het gedrang komen.

De Commissie stelt dat een aantal algemene kosten (Reprobelbijdrage en de milieuheffingen) die schoolbesturen maken bij het organiseren van onderwijs niet verhaald kunnen worden op de leerlingen. Het betrokken schoolbestuur kan de uitgaven in verband met de werking van de school als geheel en waarvoor er een werkingsbudget is toegekend door de overheid, niet opnemen in de bijdrageregeling.

Bijdrageregeling met spaarformule: CZB/KL/KBO/2004/49

De Commissie heeft een tweetal belangrijke bezwaren tegen een verplichte bijdrage met spaarformule.

De indruk bestaat dat in het betrokken dossier de betalingsmethode voor de bijdrage een verplichtend karakter heeft, alvast naar de toekomst toe. Leerlingen van ouders die niet wensen deel te nemen aan de betalingsmethode kunnen uitgesloten worden van deelname aan onderwijsactiviteiten.

De Commissie kan niet aanvaarden dat een onenigheid tussen ouders en schoolbestuur over de wijze van betalen sanctionerend werkt doordat leerlingen uitgesloten worden, ook al gaat het om facultatieve activiteiten. Het innen van een vast bedrag als voorschot op de bijdrage voor onderwijsactiviteiten moet een vrijwillig karakter behouden. Het is eventueel de taak van het schoolbestuur om alle ouders te overtuigen van deze of een andere handelswijze.

De Commissie heeft ook bezwaren tegen het spaarelement van de gehanteerde betalingsmethode. Ze ziet niet in waarom het schoolbestuur op het einde van elk gevolgd leerjaar 10 à 20% van de ouderbijdrage in positief saldo heeft en vervolgens overdraagt naar het volgende schooljaar. Het gaat hier duidelijk om een spaarformule (kapitaal, rente) die wel op het einde van de studie besteed wordt aan een eenmalige belangrijke schoolreis of die teruggegeven wordt aan de ouders. De Commissie vindt het niet de taak van een schoolbestuur om een bepaald percentage van de ouderbijdrage tijdens de studieduur van de leerling op systematische wijze te beheren in een spaarformule. Er is daarbij voor lange tijd geen direct verband tussen enerzijds de bijdrage en de door het schoolbestuur gemaakte kosten voor een bepaalde leerling. Het is wenselijk dat er gewerkt wordt binnen de termijn van één schoolleerjaar, waarbij op het einde een afrekening komt, hetgeen nu al voorzien is voor de leerlingen die van school veranderen.

De Commissie heeft dan ook gevraagd naar het volgende schooljaar toe het schoolreglement aan te passen in samenspraak met alle actoren van de lokale onderwijsgemeenschap, waaronder in eerste instantie de ouders.

Korting op de bijdrage door verkoop van bloemen: CZB/V/KBO/2004/62

Kan een persoonlijke korting voor bosklassen aan de leerlingen toegekend worden op basis van een verkoopcijfer van bloemen?

De Commissie vindt het onaanvaardbaar dat de bijdrage voor de bosklassen varieert in functie van door de leerlingen gerealiseerde bloemenverkoop. Leerlingen kunnen omwille van omstandigheden die niets met de school of het onderwijs te maken hebben, geconfronteerd

worden met een hoge bijdrage voor bosklassen met eventueel een uitsluiting als gevolg. Deelname aan onderwijs- en schoolactiviteiten kan niet afhankelijk gemaakt worden van het succes bij het verkopen van bloemen.

Bijdrage verzendingskosten CZB/V/KBO/2004/78 en gesplitste schoolrekening: CZB/V/KBO/2004/83

Schoolbesturen ontvangen een werkingsbudget voor de algemene werking van de scholen. Onder de algemene werking van een onderwijsorganisatie vallen ook de mededeling van de resultaten van de leerlingen en de schoolrekeningen.

Administratieve kosten (brief, postzegels, rekeningen opmaken) verbonden aan de communicatie tussen school en ouders betreffende schoolresultaten en schoolverrichtingen kunnen dan ook niet opgenomen worden in de bijdrageregeling. Dit geldt ook voor niet-samenlevende ouders.

Bijdrage voor verbruiksmaterialen: CZB/V/KBO/2005/94

Het is strijdig met de kosteloosheid in het basisonderwijs de uitgaven voor de algemene werking van de school als organisatie en waarvoor een werkingsbudget is voorzien door de overheid op te nemen in de bijdrageregeling. Het gaat om EHBO, administratie van de school, communicatie met de ouders, e.a. Dit zijn kosten die volgen uit de algemene werking van een basisschool, waarvoor volgens het decreet basisonderwijs de schoolbesturen een werkingsbudget ontvangen. De ouders zijn niet verplicht dit soort forfaitaire bijdrage te betalen.

Bijdrage voor leer- en werkboeken: CZB/KL/KBO/2005/104

Schoolbenodigdheden zoals schoolboeken, schriften, werkboekjes, agenda e.a., die noodzakelijk zijn in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen zijn gratis.

Bijdrage voor seksuele voorlichting: CZB/V/KBO/2005/105

De onderwijsregelgeving voorziet in de eindtermen van het basisonderwijs. Deze uitwerking van een aantal eindtermen houden seksuele voorlichting in. Hiervoor kan de school geen bijdrage vragen aan de ouders, zeker als het gaat om een uiteenzetting binnen de school zelf.

Bijdrage voor aankoop opbergkoffer: CZB/V/KBO/2005/110

Een schoolbestuur is volledig autonoom inzake de werking van de klasorganisatie. Een school kan omwille van afspraken inzake netheid en orde werken met een uniforme en verplaatsbare bergruimte.

Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor een basisuitrusting bij de opstart van een school en de verdere werking ervan. De schoolbesturen ontvangen daarnaast een werkingsbudget van de overheid voor onder meer de uitrusting van de school.

Een uniforme verplaatsbare bergruimte behoort dus voor een basisschool die daarvoor kiest, tot de basisuitrusting. Een dergelijke bergruimte kan niet worden beschouwd als een

persoonlijk geïndividualiseerd gebruiksvoorwerp van de leerling. Er kan dan ook geen bijdrage gevraagd worden aan de ouders.

Bijdrage voor elementaire schoolbenodigdheden: CZB/V/KBO/2005/113

Al hetgeen noodzakelijk is in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen (potloden, gom, puntenslijper, passer, gradenboog, lat, stiften, schaar e.a.) in het basisonderwijs dient kosteloos te zijn voor de ouders. Rekening houdend met de pedagogische vrijheid kan dit in elke school anders zijn.

Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor een basisuitrusting bij de opstart van een school en de verdere werking ervan. De schoolbesturen ontvangen daarnaast een werkingsbudget van de overheid voor onder meer de uitrusting van de school. Hiervoor kan geen bijdrage gevraagd worden.

De ouders zijn niet verplicht de kosten die in dit verband gevraagd worden ook te betalen.

Kosten inzake verzekeringen voor leerlingen: CZB/V/KBO/2005/112

De kost inzake gewone verzekering voor leerlingen tijdens de schooluren kan niet verplicht doorgerekend worden aan de ouders. De kosten inzake verzekering voor gebouwen en personen houden geen verband met de inhoud en kwaliteit van verplichte of niet verplichte onderwijsactiviteiten, maar behoren tot een sokkel van vaste algemene kosten die in eerste instantie ten laste zijn van het schoolbestuur. Op systematische wijze de kosten van verzekeringen doorrekenen aan ouders houdt in dat er een bijdrage gevraagd wordt zonder directe link met het verstrekken van onderwijs waardoor de kosteloze toegang in gevaar kan komen.

2.3. BIJDRAGEREGELING

Bijdrageregeling en schoolreglement: CZB/KL/KBO/2003/19 en CZB/KL/KSO/2003/18

De regelgeving bepaalt dat het schoolbestuur na overleg binnen de schoolraad of participatieraad de lijst bepaalt van de bijdragen die aan de ouders kunnen worden gevraagd. De bijdrageregeling moet bij de inschrijving van de leerling of ten laatste bij de aanvang van het schooljaar schriftelijk aan de ouders medegedeeld worden via het schoolreglement.

Maandelijkse of occasionele berichten met de geplande activiteiten en kostprijs beantwoorden niet aan de decretale voorschriften inzake overleg en voorafgaande informatie voor de ouders.

Het schoolbestuur dient het nodige te doen om in eerste instantie aan de ouders een volledig overzicht te geven van de verschillende soorten kosten die zullen aangerekend worden voor een bepaald leerjaar. Op basis van ervaringen van het vorige en het lopende schooljaar is het verder nodig om bij de verschillende soorten kosten duidelijkheid te geven over een precieze of te verwachten kostprijs.

In een ander dossier heeft de Commissie gesteld dat het schoolbestuur zich niet mag beperken tot een totaal bedrag van de onderwijsbijdrage per leerjaar. CZB/V/KBO/2003/35

De vermelding “remgeld”: CZB/V/KBO/2004/39

Het begrip “remgeld” zorgt voor verwarring bij de ouders, omdat niet duidelijk is welke dienstverlening ermee overeenstemt. Het is beter om in de communicatie naar de ouders toe (schoolreglement) de effectieve dienstverlening aan te duiden: middagtoezicht, naschoolse studie, voedingsproducten e.a.

Bijdrage voor diensten of voor producten: CZB/V/KBO/2004/45

De Commissie vindt het wenselijk dat de scholen die enerzijds kosten willen aanrekenen voor geleverde producten (voedingsproducten) en anderzijds voor een afzonderlijke dienstverlening als middagtoezicht, ten behoeve van een duidelijke communicatie naar de ouders toe, in de bijdrageregeling een onderscheid maken tussen de twee bedragen.

Uitsplitsen van directe en belangrijke indirecte kosten: CZB/V/KBO/2004/58

Ouders stellen vast dat bij het betalen voor een skireis 70 euro extra werd gevraagd voor een skimuts en een skipas. Zij vragen zich af wat er de vorige jaren met het extra bedrag dan wel is gebeurd. Blijkt dat hiermee indirecte kosten werden betaald zoals kosten voor begeleiders, kosten voor het reisverslag vanuit Zwitserland e.a. De ouders stellen dat dit met de opbrengsten van een dankavond moet worden betaald en niet met het spaargeld van de leerlingen.

In dit dossier blijkt dat aan de ouders bedragen worden gevraagd die direct of indirect met de organisatie van de sneeuwklassen te maken hebben. De bijdrage van de ouders heeft te maken met diverse kosten die alle redelijkerwijze in verband kunnen worden gebracht met de sneeuwklassen of het onderwijs voor de betrokken leerlingen. In deze werd blijkbaar zoals in het verleden wel overleg gehouden met het oudercomité, maar werden in het participatieproces geen details van de gevraagde directe en indirecte kosten voorgelegd. Er werd enkel communicatie gevoerd met totale bedragen.

Wanneer er belangrijke indirecte kosten zijn bij een activiteit (sneeuwklas) dan is het wenselijk die aan de ouders afzonderlijk voor te stellen en met hen te bespreken. Voor een goede communicatie met ouders is het wenselijk dat een onderscheid gemaakt wordt tussen enerzijds de sneeuwklassen en anderzijds de vrij belangrijke indirecte kosten. Zo ouders tijdens de sneeuwklassen communicatie wensen met de leerlingen in Zwitserland, dan past het dat een eventuele bijkomende bijdrage daarvoor apart wordt vermeld.

Geen bijdrageregeling voor de geïntegreerde werkweek: CZB/V/KBO/2004/75

Aan de ouders wordt gevraagd een extra bijdrage te betalen voor de geïntegreerde werkweek. Zij werden hiervan niet via het schoolreglement op voorhand op de hoogte gebracht. Ook in

de vorige versies van het schoolreglement werd daar geen melding van gemaakt én was er geen bijdragelijst.

De Commissie stelt dat het schoolbestuur, na advies van de participatieorganen, in het schoolreglement de bijdrageregeling duidelijk en volledig moet opnemen. Het schoolreglement krijgen de ouders bij de inschrijving mee of ten laatste bij de start van het nieuwe schooljaar. Het is de bedoeling dat ouders bij de start van het schooljaar of bij een latere inschrijving op voorhand een duidelijk zicht hebben op de kosten die het nieuwe schooljaar meebrengt.

In het geval er nog onzekerheid is binnen het schoolbestuur over een bepaling in het schoolreglement zijn er voldoende argumenten om het vroegere schoolreglement met bijdrageregeling aan de ouders te verdelen, in afwachting van eventuele aanpassingen. Als er nog twijfel heerst over bepaalde bedragen kan het schoolbestuur rekening houden met ervaringen uit vorige schooljaren, andere leerjaren of in andere scholen.

De Commissie aanvaardt tenslotte niet dat onduidelijkheid vanwege het schoolbestuur over de bijdrage van ouders voor een bepaalde uitgave of discussies over de betalingswijze negatieve gevolgen hebben op de onderwijs toegang van een bepaalde leerling tot het noodzakelijke onderwijsprogramma inzake leren en opvoeden.

Wijzigingen bijdrageregeling in de loop van het schooljaar: CZB/V/KBO/2004/52 en CZB/V/KBO/2004/62

Een directie vraagt of zij halfweg het schooljaar de maaltijdprijzen met 10% kan verhogen. In een andere school wordt de prijs van de bosklassen in november per brief meegedeeld. Na de kerstvakantie deelt de school de werkelijke prijs mee, die beduidend hoger is.

Tijdstip bijdrageregeling communicatie: CZB/V/KBO/2005/105

Het schoolbestuur dient na advies van de participatieorganen in het schoolreglement de bijdrageregeling duidelijk en volledig op te nemen. Het schoolreglement krijgen de ouders bij de inschrijving mee, ten laatste bij de start van een schooljaar. Het is daarbij de bedoeling van de bijdrageregeling dat ouders bij de start van het schooljaar een duidelijk zicht hebben op de kost die het nieuwe schooljaar meebrengt. Het schoolreglement dat geen bijdrageregeling bevat en enkel verwijst naar een “activiteitenkalender” is niet in overeenstemming met de geldende regelgeving. Hetzelfde geldt voor scholen die doorheen het schooljaar werken met aanvullende los van elkaar staande nota's en bijdragen.

De school dient er over te waken dat er verder voldoende communicatie is over de concrete bijdrageregeling. Ouders krijgen de mogelijkheid om op aanvraag alle mogelijke details van allerhande kosten en rekeningen te bekomen. Het is redelijk dat de school zelf niet het initiatief neemt om voor alle leerlingen de bewijsstukken van uitgaven voor te leggen. Ouders en school moeten voldoende met elkaar communiceren zodat een volledig inzicht kan bekomen worden aangaande schoolrekeningen, zij het voor de details op verzoek van de ouders.

DEEL III. POLITIEKE ACTIVITEITEN

ALGEMEEN

Politieke propaganda is verboden in een school of centrum. Met politieke propaganda wordt bedoeld de gedragsbeïnvloeding van burgers, leerlingen, personeel om rechtstreeks (verkiezingsbord) of onrechtstreeks (actie door een partij of een organisatie die aanleunt bij een partij) steun te bekomen voor een politieke partij of beweging. Politieke propaganda en politieke activiteiten in de onderwijsinstellingen, door welke persoon of instantie dan ook en ongeacht voor wie bestemd, zijn verboden. Alles wat te maken heeft met politieke verkiezingen moet buiten het domein van de school gehouden worden.

De wetgever heeft een breed verbod op het oog gehad omdat het de bedoeling is dat het onderwijs in alle gevallen neutraal is ten aanzien van elke politieke activiteit. Het breed verbod op politieke activiteiten geldt ten aanzien van het schoolbestuur en de verschillende instanties binnen de school.

Uitzonderingen hierop zijn de vorming tot burgerzin, de syndicale werking ten aanzien van het personeel van de school en het gebruik van schoollokalen door de overheid bij de organisatie van verkiezingen of referenda.

ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

Gebruik schoolgebouwen voor politieke activiteiten: CZB/V/KBO/2003/9

De Commissie is van oordeel dat politieke propaganda en politieke activiteiten in de onderwijsinstellingen, door welke persoon of instantie dan ook en ongeacht voor wie bestemd, verboden zijn. Lokalen van de instelling mogen niet voor politieke activiteiten worden verhuurd of gebruikt. Het verbod geldt ook buiten de schooluren en schooldagen.

Het feit dat een gebouw via erfpacht ter beschikking komt van een schoolbestuur, houdt in dat het voortaan om een onderwijsgebouw gaat. Een overdracht in erfpacht voor schoolgebouwen houdt een gebruik in volgens de onderwijsregelgeving.

Een eerste affiche inzake extreem rechts: CZB/KL/KSO/2002/7

Er werd klacht ingediend tegen het ophangen van een affiche met een stemadvies in het lokaal niet-confessionele zedenleer. De affiche heeft het in algemene termen over het niet stemmen voor een bepaalde politieke ideologie.

De Commissie is van oordeel dat de betrokken affiche binnen de school door het gebruik dat er in de politieke strijd werd van gemaakt, een gevoelswaarde heeft met politieke standpunten en partijen binnen het bestaand partijpolitiek landschap in Vlaanderen (buiten de school).

Het ophangen van de affiche ondersteunt het stemgedrag voor bepaalde politieke standpunten. Door het gebruiken van dergelijk materiaal dat ook rechtstreeks op het politieke forum werd aangewend, wordt naar het oordeel van de Commissie de grens overschreden tussen de vrijheid enerzijds om in een levensbeschouwelijk vak de eigen waarden aan te brengen en anderzijds de noodzakelijke reserve van de scholen ten aanzien van de politieke standpunten en partijen in Vlaanderen.

De Commissie meent verder dat het verbod op politieke propaganda ook geldt voor de verantwoordelijken voor een levensbeschouwelijk vak. Van hen kan worden verwacht dat ook zij een passende reserve aan de dag leggen ten aanzien van de concrete politieke strijd.

Het is in strijd met het verbod op politieke activiteiten in scholen dat affiches worden opgehangen die in het maatschappelijke forum rechtstreeks of onrechtstreeks werden aangewend om op ondubbelzinnige wijze een positieve of negatieve ondersteuning te geven aan welbepaalde politieke standpunten of partijen.

Het schoolbestuur dient ervoor zorgen dat de affiche verwijderd wordt.

Een tweede affiche inzake extreem rechts: CZB/KL/KSO/2003/32

De Commissie heeft ook kennis genomen van een affiche met de woorden "Zij hebben ons al eens getoond hoe zij de crisis en de sociale problemen oplossen" en "Extreem rechts? Nooit meer". Deze affiche is reeds geruime tijd opgehangen in het lokaal niet-confessionele zedenleer van een school van het gemeenschapsonderwijs.

Voor de levensbeschouwelijke vakken zijn door de overheid geen eindtermen geformuleerd. Hier geldt niet de verplichting tot levensbeschouwelijke neutraliteit die in het algemeen van het officieel onderwijs wordt verwacht. Dit is ook zo voor het vak niet-confessionele zedenleer waarvoor in de Vlaamse Gemeenschap sinds 1993 de verantwoordelijkheid is toevertrouwd aan een erkende instantie die de vrijzinnige strekking vertegenwoordigt. Dit alles houdt in dat in de levensbeschouwelijke vakken een geëngageerde interpretatie kan worden voorgehouden over een democratische samenleving. De affiche situeert zich in dit kader van een leerplan niet-confessionele zedenleer die o.a. aandacht vraagt voor elke vorm van extremisme.

De Commissie stelt vast dat de hier besproken affiche geen stemadvies bevat en in de betrokken school blijkbaar los van een verkiezingscampagne sedert een aantal jaren in het kader van het voorziene lesprogramma als illustratief leermiddel gebruikt wordt door een leraar niet-confessionele zedenleer. Tot op heden werd nooit enig bezwaar gemaakt tegen het gebruik van dit leermiddel. Verder is niet bewezen en wordt ook niet beweerd dat de affiche buiten schoolverband in de concrete politieke strijd gebruikt geweest zou zijn.

Het ophangen door een schoolbestuur van deze tweede affiche houdt geen politieke propaganda in.

Politieke informatie op school: CZB/KL/KSO/2003/37

Er werd klacht ingediend omdat bij een verkiezingsshow in een bepaalde school een bepaalde politieke partij niet werd uitgenodigd.

De Commissie stelt vast dat de verzoeker overeenkomstig de aangehaalde rechtspraak op geen enkele wijze heeft aangetoond dat hij als belanghebbende kan beschouwd worden.

De klacht is onontvankelijk omdat de klager niet zijn belang heeft laten blijken.

Gemeentelijke manifestaties in een gemeenteschool: CZB/V/KBO/2004/57 en CZB/KL/KSO/2004/67

Een gebouw waarin onderwijs wordt gegeven is uit zichzelf niet onbeschikbaar voor het organiseren van activiteiten buiten de schooluren. Dat is ook het geval voor een gemeente die haar schoollokalen gebruikt voor activiteiten (bijeenkomst van ouders en jongeren) die behoren tot de gemeentelijke werking. De gemeentelijke activiteiten mogen wel geen aanleiding geven tot een verkapte publiciteitscampagne voor het eigen gemeentelijk onderwijs en evenmin betrekking hebben op politieke propaganda.

In een ander dossier stelt de Commissie dat een activiteit die toegankelijk is voor alle burgers in een stedelijke school (debatten in een stedelijke school), los van enige school- of onderwijsactiviteit, niet strijdig is met het verbod op politieke activiteiten in het onderwijs.

De conclusie is dat een activiteit die toegankelijk is voor alle burgers in een school van een lokale overheid, los van enige actie op het gebied van politiek gedrag of werving van leerlingen, geen politieke activiteit is noch oneerlijke concurrentie ten aanzien van andere scholen.

Samenstelling werkboek geschiedenis: CZB/V/KBO/2004/73

In het concrete geval meent de vragende partij (bestuurslid van een politieke partij) dat de school tijdens een periode van verkiezingen in een werkboek voor het domein geschiedenis onrechtstreeks een politieke partij aanvalt

De school stelt dat zij enkel een sfeerbeeld geeft waarin de gebeurtenissen zich afspelen en dat zij tracht de kinderen ook te laten nadenken over een aantal krasse uitspraken. Dit is gebeurd op een wijze waarbij respect wordt opgebracht voor eenieders mening. Het schoolbestuur stelt dat op desbetreffende bladzijde in het werkboek, rechtstreeks noch onrechtstreeks verwezen wordt naar een politieke partij.

De Commissie stelt vast dat het gaat om een tekst in lesverband waarbij mogelijke ideeën van extreem-rechts worden voorgesteld. De tekst bevat geen melding of verwijzing naar een politieke partij. Het gaat om een korte tekst voor het zesde leerjaar met eenzijdige uitspraken, waarop leerlingen reacties geven en waarbij leraars een vragenlijst hebben ontworpen.

Het is de taak van het onderwijs ervoor te zorgen dat leerlingen de kennis en vaardigheden verwerven om bij te dragen tot en te bouwen aan een democratische samenleving, dat ze voorbereid worden tot het maken van eigen (politieke) keuzes. Een kennismaking met de werking van de democratie en met de fundamentele waarden en rechten die aan een democratische samenleving ten grondslag liggen, vormt dan ook een belangrijk onderdeel van de eindtermen voor het lager en secundair onderwijs.

De concrete invulling van deze eindtermen behoort tot de autonomie van de school. De school bepaalt zelf hoe en met welke activiteiten ze de eindtermen realiseert (vb. het illustratief materiaal). Bovendien heeft de school in haar leerplan de mogelijkheid om naast de eindtermen nog andere eigen pedagogische of andere doelen op te nemen.

De Commissie heeft weliswaar bedenkingen bij de pamfletachtige stijl van de tekst waarvan de toon minder geschikt voorkomt als illustratief leermiddel voor kinderen, maar houdt rekening met de in de regelgeving voorziene lokale autonomie op pedagogisch vlak.

Tenslotte is er de vaststelling dat de betrokken tekst geen stemadvies bevat en in de betrokken school blijkbaar los van verkiezingscampagnes over de jaren heen als illustratief leermiddel gebruikt wordt in het domein geschiedenis. Verder is niet bewezen en wordt ook niet beweerd dat de betrokken tekst buiten schoolverband in de concrete politieke strijd gebruikt is.

Politiek initiatief op school: Parlement@school CZB/V/KSO/2005/111

Een activiteit tijdens de uren of opendeurdagen waarbij de politieke mandatarissen van slechts één politieke partij aan bod komen, is wellicht een in het daglicht zetten van die ene politieke strekking en dus publiciteit ervoor.

Uit de betrokken website (parlement-at-school) blijkt duidelijk dat slechts één politieke partij de activiteit in de school ondersteunt. De activiteit is dan ook in strijd met een decretaal verbod inzake politieke propaganda.

Het is de taak van het onderwijs ervoor te zorgen dat leerlingen de kennis en vaardigheden verwerven om bij te dragen tot en te bouwen aan een democratische samenleving en dat ze voorbereid worden tot het maken van eigen (politieke) keuzes. Een kennismaking met de werking van de democratie en met de fundamentele waarden en rechten die aan een democratische samenleving ten grondslag liggen, vormt dan ook een belangrijk onderdeel van de eindtermen voor het basis- en secundair onderwijs.

De concrete invulling van deze eindtermen behoort tot de autonomie van de school. De school bepaalt zelf hoe en met welke activiteiten ze de eindtermen nastreeft (mandatarissen, teksten, professoren, bezoek aan instellingen, e.a.). Bovendien heeft de school in het leerplan de mogelijkheid om naast de eindtermen nog andere eigen pedagogische of andere doelen op te nemen. De school dient binnen haar autonomie rekening te houden met het decretaal verbod op politieke propaganda.

De Commissie vindt het wel aanvaardbaar dat, zo de school kiest om mandatarissen uit te nodigen, steeds alle op het betrokken niveau vertegenwoordigde politieke partijen zijn uitgenodigd. Ook in dit verband ligt het hoofddaccent op de waarden, de werking van de democratie en haar instellingen.

DEEL IV. ONEERLIJKE CONCURRENTIE

ALGEMEEN

De Commissie is van oordeel dat de eerlijke concurrentie tussen scholen bestaat uit twee elementen, enerzijds eerlijkheid inzake informatie en publiciteit rond de onderwijsorganisatie en anderzijds eerlijkheid inzake de andere activiteiten van een school.

Een schoolbestuur mag alle mogelijke informatie verstrekken over en publiciteit maken voor haar onderwijs- en opvoedingsaanbod. Andere scholen mogen daarbij niet betrokken worden in de vorm van vergelijkingen, negatieve vaststellingen, aanvallen op, enz.

Een schoolbestuur dient de eerlijke concurrentie ook na te komen in het geheel van zijn werking. De school kan geen handelingen stellen of activiteiten organiseren buiten het onderwijs die strijdig zijn met de wet of hetgeen gebruikelijk is binnen het onderwijsdomein.

ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

Leerlingenvervoer over de gemeentegrenzen: CZB/KL/KBO/2002/3

In een concreet dossier stelt de Commissie vast dat het leerlingenvervoer door een bepaalde school niet op een professionele wijze is uitgebouwd: een kleine minibuss met een 10-tal plaatsen voert verschillende ritten na elkaar uit, met wachttijden voor de leerlingen. Bij gebrek aan plaats op de bus wordt vervoer geweigerd en de stopplaatsen zijn verzamelpunten, afhankelijk van de woonplaats van de meerkomende leerlingen.

Verder is er geen objectief bewijs dat er door het aanbieden van een beperkte busdienst leerlingen uit de ene gemeente systematisch worden overgebracht naar een bepaalde gemeente. Uit de leerlingcijfers van beide scholen kan niet besloten worden dat er een belangrijke leerlingentransfer is.

Inzake leerlingenvervoer georganiseerd door scholen en over de gemeentegrenzen heen bestaan er geen reglementaire bepalingen.

Het gedrag van die bepaalde school is dan ook niet strijdig met een reglementaire bepaling en met het behoorlijk gedrag onder onderwijsinstellingen.

Gratis leerlingenvervoer: CZB/KL/KBO/2003/33

Een school voerde campagne met het gratis ophalen van niet-rechthebbende leerlingen van het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs. Vervoer gratis maken kan belangrijke gevolgen hebben voor het toekomstig leerlingenaantal van scholen, zeker als ze zich situeren binnen één of meer aangrenzende gemeenten of regio's.

Inzake leerlingenvervoer geldt de omzendbrief GD/2002/08 van 19 augustus 2002 met een overzicht van de reglementering inzake leerlingenvervoer. Voor het gewoon leerlingenvervoer buiten het zonaal leerlingenvervoer geldt de Buzzy Pazz als tarief. De leerlingen, buiten de vrijekeuzeleerlingen, die gebruik maken van schoolvervoer moeten een bijdrage betalen die gelijk is aan de tarieven van De Lijn. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven inzake leerlingenvervoer moeten de schoolbesturen zelf bijpassen. Het is de bedoeling dat alle schoolbesturen uit alle netten eenzelfde tarief aanrekenen.

De Commissie heeft dan ook beslist dat een schoolbestuur handelt in strijd met de principes inzake eerlijke concurrentie zo het voor haar niet vrijekeuzeleerlingen geen bijdrage vraagt inzake leerlingenvervoer, terwijl dit anders voorzien is in de geldende reglementering.

Rond leerlingenvervoer zijn er bij de inschrijving praktische afspraken gemaakt met ouders en leerlingen voor een bepaald schooljaar. De Commissie vindt dat zij waar mogelijk de afspraken gemaakt voor een schooljaar inzake werking en organisatie van de school niet ernstig kan verstoren tijdens dat schooljaar en vraagt dus geen herroeping van de maatregel voor het lopende schooljaar.

Maar volgend schooljaar moeten leerlingen, buiten de vrijekeuzeleerlingen, een bijdrage betalen die gelijk is aan de tarieven van De Lijn.

In dit dossier is door de betrokken scholengroep een beroep ingediend, waarbij enkel procedurekwesties zijn aangehaald.

Gratis leerlingenvervoer door de gemeente: CZB/V/KSO/2003/30

Een gemeentebestuur betaalt 50% van de Buzzy Pazz terug aan leerlingen die in de gemeente les volgen maar ook aan leerlingen van de gemeente die in andere steden of gemeenten les volgen.

De Commissie is van oordeel dat zij niet bevoegd is. De betwiste maatregel gaat niet uit van een schoolbestuur, school of een aanverwante organisatie, maar van een administratieve overheid.

Negatieve suggesties: CZB/KL/KBO/2003/25

De Commissie is van oordeel dat het in Vlaanderen een ingeburgerd gegeven is in het bedrijfsleven en in het onderwijsdomein dat over concurrerende instellingen geen negatieve berichten openbaar gemaakt worden. Dit geldt zeker voor het verspreiden binnen één lokale gemeenschap van negatieve suggesties over de kennis en kunde van het leidinggevend personeel van een concurrerende school.

Een brief naar ouders waarbij het leidinggevend personeel van een concurrerende school als "minder bekwaam" wordt voorgesteld, kan een weerslag hebben op toekomstige leerlingenaantallen.

Er is gevraagd aan het schoolbestuur, als verantwoordelijke voor de onderwijsgemeenschap, erover te waken dat zowel betreffende interne communicatie als op het gebied van contact

met de ouders en derden, de vereiste terughoudendheid wordt in acht genomen wanneer andere instellingen of het personeel ervan worden vermeld.

Het rondsturen van negatieve of suggestieve berichten over het leidinggevend personeel van een concurrerende school valt onder het verbod op oneerlijke concurrentie.

Informatie inzake schoolaanbod in de gemeente: CZB/KL/KBO/2004/71

In een basisschool is er een actie van ouders om de kinderen vanuit de kleuterafdeling te laten doorstromen naar het lager onderwijs van dezelfde school en niet naar de lagere school van dezelfde gemeente die geen kleuterafdeling heeft.

Om niet nader bepaalde redenen gebruiken de nieuwe directies niet langer het overleg- en dialoogmodel dat ze vroeger wél hanteerden. Het overleg was er om mogelijke misverstanden op te klaren en ontoelaatbare praktijken wat mededinging betreft, - zowel door rechtstreekse acties van de scholen als onrechtstreekse acties waarbij gebruik gemaakt werd van bepaalde ouders - te voorkomen.

De Commissie stelt voor dat alle betrokken partijen het overlegmodel terug op te nemen, dat hen in het verleden een bepaald harmonieus schools samenleven waarborgde in de gemeente. Ingeval partijen tot een akkoord komen, zal het protocol van dit akkoord aan de Commissie worden toegestuurd zodat zij er akte van kan nemen.

Ingeval partijen niet tot een akkoord komen, zal de Commissie de zaak verder behandelen in 2005.

DEEL V. HANDELSACTIVITEITEN

ALGEMEEN

Een bestuur (school, centrum) kan slechts handelsactiviteiten verrichten voor zover deze geen daden van koophandel zijn en zo ze verenigbaar zijn met de onderwijsopdracht.

1. Handelsactiviteiten

a) Geen daden van koophandel

Een handelsactiviteit is volgens de rechtspraak pas een daad van koophandel indien deze in essentie gericht is op persoonlijke verrijking. Winstoogmerk en speculatie maken het wezen zelf uit van de handel. Om een daad van koophandel uit te maken, moet een handelsactiviteit enerzijds behoren tot de lijst van ‘objectieve daden van koophandel’ en anderzijds gericht zijn op persoonlijke verrijking.

De onderwijswetgever heeft expliciet bepaald dat handelsactiviteiten in scholen of centra geen daden van koophandel mogen zijn. Een onderwijsinstelling kan dus geen daad van koophandel verrichten louter en alleen ter verrijking van haar bestuur of ter verrijking van personen die al dan niet als personeelslid bij het onderwijs zijn betrokken. Een bestuur kan echter wel een beperkt vermogensvoordeel (een marginaal winstoogmerk) nastreven ter bekostiging van haar werking.

Het is aan de Commissie zorgvuldig bestuur om uit te maken of een bepaalde activiteit van een bestuur al of niet een daad van koophandel is.

b) De wet op de handelspraktijken geldt

De onderwijsregelgeving definieert niet langer onder welke voorwaarden, aan welke personen en tegen welke prijzen de door scholen geproduceerde voorwerpen mogen worden verkocht of diensten mogen worden geleverd. De betrokken scholen kunnen zelf een handelswijze bepalen, maar rekening houdende met de regelgeving op het gebied van handelspraktijken.

- Ten eerste houdt dit in dat de eerlijke handelsgebruiken moeten gerespecteerd worden. De verkoper mag geen schade toebrengen aan de beroepsbelangen van andere verkopers of aan de belangen van de kopers.

- De handelspraktijkenwet brengt mee dat het schoolbestuur alle informatie geeft aan de kopers. Het schoolbestuur moet de koper te goeder trouw behoorlijke en nuttige informatie geven over de kenmerken van het product of de dienst en de verkoopvoorwaarden.

- Verder is er onder meer nog het verbod op onrechtmatige bedingen. Het gaat hier over het verbod voor een aantal handelingen of verbintenissen tussen verkoper (schoolbestuur) en

koper. Zo zijn onder meer verboden: willekeurige prijzen, de verkoper ontslaan van verantwoordelijkheid inzake verborgen gebreken, afgedwongen aankopen waarbij leerlingen verplicht zijn een product of dienst af te nemen, e.a.

2. Verenigbaar met de onderwijsopdracht

Als tweede voorwaarde wordt gesteld dat de handelsactiviteiten verenigbaar zijn met de onderwijsopdracht van de school of het centrum. De "verenigbaarheid" houdt in dat de activiteiten kaderen in de onderwijsopdracht (bijvoorbeeld, de afwerking van het programma of de normale dienstverlening aan de leerlingen) of, indien zij niet rechtstreeks bijdragen tot de verwezenlijking van de onderwijsopdracht, een occasioneel karakter hebben.

Met "occasioneel" komt men terecht bij de vzw-wetgeving. Daar is sprake van bijkomende en bijkomstige winstgevendende activiteiten. Deze activiteiten zijn toegelaten indien ze noch de voornaamste bezigheid, noch de voornaamste bron van inkomsten zijn van het schoolbestuur. De bijkomende of bijkomstige activiteiten ondersteunen het schoolbestuur bij haar hoofddoel: onderwijs organiseren.

ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

Verkoop van dranken op school: CZB/V/GZ/2002/6

Volgens de regelgeving is het zo dat de Commissie enkel bevoegd is om kwesties te beoordelen die tot het domein van het zorgvuldig bestuur behoren en zij dus niet bevoegd is ten aanzien van het schoolbeleid inzake milieu- en gezondheidsopvoeding.

De Commissie oordeelt dat het vrijblijvend te koop aanbieden van drankjes aan de leerlingen en tegen een normale prijs een handelsactiviteit is die verenigbaar is met de onderwijsopdracht.

Het schoolbestuur dient wel de regels betreffende de eerlijke handelspraktijk na te komen, waarbij o.a. geen willekeurige prijzen aangerekend worden en voldoende informatie verstrekt wordt.

De verkoop van drankjes kan beschouwd worden als het aanbieden van een product dat in rechtstreeks verband staat met het schoolleven. Het is niet abnormaal dat tijdens pauzes de leerlingen een frisdrank verbruiken. De leerlingen moeten echter vrijblijvend van deze service gebruik kunnen maken. Het schoolbestuur mag dus drankjes verkopen aan de leerlingen vermits dit behoort tot de normale dienstverlening aan de leerlingen.

Het schoolbestuur bepaalt de prijs van de drankjes mits deze prijs een normale prijs is, vergelijkbaar met de prijzen buiten de school.

Het is wel zo dat het schoolbestuur de leerlingen niet kan verplichten drankjes op school aan te kopen. Het blijft de ouders toegelaten om drank aan hun kinderen mee te geven.

De Commissie wijst op de mogelijkheden binnen de participatiestructuren om onder meer de milieu- en gezondheidsopvoeding ter sprake te brengen en er per lokale onderwijsgemeenschap een consensus te bereiken. Binnen de participatiestructuren kan niet alleen een globale visie op het gebied van verkoop van dranken aan bod komen, maar ook erg

concrete elementen, zoals opstelling, aantal automaten, prijs, soort van aanbod, bestemming opbrengst, e.a. kunnen ter discussie gesteld worden.

Individuele foto's van leerlingen: CZB/V/GZ/2002/5

In Vlaanderen is er een voldoende aanbod aan fotografen in de privé-sector, waardoor er geen noodzaak is voor onderwijsbesturen om zich in deze sector te begeven. Het verkopen van individuele foto's heeft geen verband met het afwerken van een leerprogramma of normale dienstverlening aan de leerlingen.

Het verkopen van individuele foto's van de leerlingen door een onderwijsbestuur is dus een handelsactiviteit die niet verenigbaar is met de onderwijsopdracht.

Daarbij komt dat een schoolbestuur op geen enkele manier de schijn mag wekken dat het meewerkt aan activiteiten binnen de school (de verkoop van individuele foto's) die de school zelf, op basis van de reglementering, niet kan/mag organiseren.

Daar individuele fotografie buiten de normale dienstverlening aan leerlingen valt en niet verenigbaar is met de onderwijsopdracht, houdt het een oneerlijke concurrentie in met de fotografiesector.

De Commissie stelt echter vast dat individuele foto's nemen noodzakelijk kan zijn binnen het administratief beheer van de school, wat impliceert dat de school wel individuele foto's van leerlingen mag (laten) nemen voor intern gebruik.

Het nemen en verkopen van klasfoto's kan kaderen binnen een bepaalde pedagogische werking van de school. In deze gevallen is het wel te verstaan toegelaten foto's van de leerlingen te maken en te verkopen. In ieder geval mag er geen enkele verplichting zijn inzake aankoop.

De conclusie van het advies is dat het verkopen van individuele foto's van leerlingen, in zoverre het nemen ervan geen noodzaak is binnen het administratief beheer of de pedagogische werking van de school, niet toegelaten is omdat het een handelsactiviteit is die niet verenigbaar is met de onderwijsopdracht.

Het nemen van klasfoto's binnen een bepaalde pedagogische werking en van individuele foto's binnen het administratief beheer van de school is wel toegelaten. De klasfoto's kunnen aangekocht worden door de leerlingen. Er mag evenwel in geen enkel geval sprake zijn van enige aankoopverplichting voor de leerlingen, de ouders of betrokken organisaties.

Verkoopprijzen voor schooluniformen: CZB/V/KBO/2003/22

De Commissie bevestigt dat de verkoop van een schooluniform door een schoolbestuur aanvaardbaar is. De ouders kunnen niet verplicht worden het uniform aan te kopen in de school of bij een aanleunende vereniging. Het is overigens evident dat het principe ter sprake komt in de participatieorganen en terug te vinden is in de bijdrageregeling.

Een gegroepede en gestandaardiseerde aankoop door de school kan een voordelige kostprijs opleveren. Scholen moeten bij het verkopen tenminste de aankoopprijs aanrekenen. De inkomsten komen ten goede van aankopen voor een eventuele voorraad of voor ondersteuning van de onderwijsopleiding.

De kostprijs voor schooluniformen of kostuums mag niet zo hoog zijn dat hij een direct of indirect inschrijvingsgeld vormt.

Het opleggen en verkopen van een schooluniform of -kostuum is een aanvaardbare handelsactiviteit. Het schoolbestuur bepaalt een prijs die schommelt tussen minimaal de aankoopprijs en een prijs die niet zo hoog is dat hij neerkomt op een inschrijvingsgeld.

Buitenschools turnen voor de eigen leerlingen: CZB/V/KBO/2003/36

De Commissie is van oordeel dat de organisatie door een schoolbestuur van recreatief turnen tijdens weekends voor de eigen leerlingen met betaling verenigbaar is met de onderwijsopdracht. De kosten dienen aangerekend te worden en een eventuele winst blijft beperkt en komt ten goede van de lokale onderwijsgemeenschap.

Er wordt rekening gehouden met het feit dat voor die bepaalde school voor wat betreft het recreatief turnen van kleuters er geen concurrerende handelszaken zijn in de regio.

De organisatie van het noodzakelijke onderwijsprogramma dient wel te allen tijde voorrang te hebben op dergelijke soort van aanvullende dienstverlening.

Verkoop van onderwijsmateriaal door scholen: CZB/V/KSO/2004/79

De verkoop door een schoolbestuur van onderwijsmateriaal (boeken, uniformen, e.a.) is aanvaardbaar, maar houdt niet in dat de ouders kunnen worden verplicht ze aan te kopen in de school of een aanleunende vereniging. Het is evident dat de aankoopwijze en de prijzen ter sprake komen in de participatieorganen en terug te vinden zijn in de bijdrageregeling.

Het is wellicht zo dat een gegroepeerde en gestandaardiseerde aankoop door de school over verschillende jaren bij grotere handelszaken een voordelige kostprijs oplevert.

Deze kostprijs is niet vergelijkbaar met de eenmalige aankoop van één exemplaar met voorgeschreven kenmerken bij een lokale handelszaak. Het is dus commercieel logisch dat er een duidelijk prijsverschil is.

De scholen dienen bij het verkopen van onderwijsmateriaal minstens de aankoopprijs aan te rekenen en eventuele inkomsten komen ten goede van aankopen voor een voorraad of ter ondersteuning van de onderwijsopleiding. Aan de andere kant kan de kostprijs voor onderwijsmateriaal niet zo oplopen dat deze een direct of indirect inschrijvingsgeld vormt.

Niet schoolgebonden hulpverlening in het gewoon onderwijs: CZB/V/KBO/2005/97

De Commissie zorgvuldig bestuur is van mening dat het inschakelen van de niet schoolgebonden hulpverleners voor de onderwijswetgeving kan worden beschouwd als een toegelaten medewerking aan een beroepsuitoefening. Het zijn activiteiten die verenigbaar zijn met de opdracht van de school omdat ze in het verlengde liggen van de schoolgebonden dienstverlening door de school.

De organisatie van een niet schoolgebonden hulpverlening tegen betaling door ouders in onderwijslokalen zonder enige tegenprestatie ten aanzien van de school lijkt de Commissie zorgvuldig bestuur niet aanvaardbaar.

Het is redelijk dat wanneer de school meewerkt aan het verwerven van een inkomen door externe hulpverleners, dat er door de school onkosten worden aangerekend. Een school dient in elk geval als minimum haar onkosten aan te rekenen bij de desbetreffende zorgverstrekker. Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met het feit dat schoolbesturen subsidies inzake gebouwen en een werkingsbudget van de overheid ontvangen met als doelstelling onderwijs verstrekken.

Individuele foto's van leerlingen tijdens de lesuren in de school: CZB/V/KBO/2005/88

Het verkopen van individuele foto's van leerlingen, in zoverre het nemen ervan geen noodzaak is binnen het administratief beheer of de pedagogische werking van de school, is niet toegelaten omdat het een handelsactiviteit is die niet verenigbaar is met de onderwijsopdracht, omdat elke onderwijsdoelstelling ontbreekt.

Het nemen van klassenfoto's binnen een bepaalde pedagogische werking of van individuele foto's binnen het administratief beheer van de school, is wel toegelaten. In geval van de klassenfoto's kunnen deze aangekocht worden door de leerlingen.

Er mag evenwel in geen enkel geval sprake zijn van enige aankoopverplichting voor de leerlingen en de ouders.

Het is tevens onaanvaardbaar dat bij de organisatie van foto's voor leerlingen lessen wegvallen en dat onderwijspersoneel actief wordt ingezet tijdens de uren van het noodzakelijk lesprogramma.

Het is tevens onaanvaardbaar dat bij de organisatie van foto's voor leerlingen lessen wegvallen en dat onderwijspersoneel actief wordt ingezet tijdens de uren van het noodzakelijk lesprogramma.

Individuele foto's van leerlingen door het oudercomité: CZB/V/KBO/2005/85

Organisatie en verkoop van individuele foto's van leerlingen valt voor een school buiten de normale onderwijsdienstverlening aan leerlingen en is niet verenigbaar met de onderwijsopdracht.

Een oudercomité of vriendenkring mag instaan voor de organisatie van individuele foto's voor leerlingen, zowel juridisch als voor de praktische organisatie. Dit betekent dat de organisatie van individuele foto's van leerlingen buiten de uren valt van het noodzakelijke lesprogramma.

Individuele foto's van leerlingen door een oudercomité of vriendenkring kan niet inhouden dat lessen wegvallen en dat personeel tijdens de onderwijsuren belast wordt met de praktische organisatie.

De aandacht wordt ook gevestigd op het feit dat de samenwerking tussen een oudercomité of vriendenkring en een fotograaf een overeenkomst onder vrijwillige voorwaarden inhoudt. Het staat elke fotograaf vrij om te onderhandelen met deze organisaties.

Inzake foto's kan een school, oudercomité of vriendenkring nooit enige verplichting tot aankoop doen gelden ten aanzien van de leerlingen of de ouders.

Afname van drank op school: CZB/V/KBO/2005/109

Het behoort tot de autonomie van een schoolbestuur om in het kader van een gezondheidsbeleid afspraken te maken inzake beschikbaarheid van dranken op school. Alzo kan het schoolbestuur in samenspraak met de participatieorganen beslissen om bijvoorbeeld frisdranken op school volledig te weren, zowel voor wat betreft de verkoop in de school als voor de drankjes die door de ouders aan de kinderen worden meegegeven.

Het vrijblijvend te koop aanbieden van drankjes aan de leerlingen en tegen een normale prijs, is een handelsactiviteit die verenigbaar is met de onderwijsopdracht. De verkoop van drankjes kan beschouwd worden als het aanbieden van een product dat in rechtstreeks verband staat met het schoolleven. Het is niet abnormaal dat tijdens pauzes de leerlingen een drank verbruiken.

De leerlingen moeten evenwel vrijblijvend van deze service gebruik kunnen maken. Het schoolbestuur mag dus drankjes verkopen aan de leerlingen vermits dit behoort tot de normale dienstverlening aan de leerlingen.

Het schoolbestuur dient wel de regels bij een eerlijke handelspraktijk na te komen, waarbij o.a. geen willekeurige prijzen aangerekend worden en voldoende informatie verstrekt wordt.

Het is wel zo dat het schoolbestuur de leerlingen niet kan verplichten drankjes op school aan te kopen. Ouders blijft het desgevallend toegelaten om drankjes aan hun kinderen mee te geven.

Voor wat betreft de dranken die toegelaten zijn in de school, hoe beperkt in aantal ook, dient de vrijheid voor de ouders behouden te worden: verkoop door de school of meebrengen door de leerlingen.

DEEL VI. RECLAME EN SPONSORING

ALGEMEEN

De onderwijsregelgeving bepaalt dat scholen kunnen werken met sponsoring en reclame mogen toelaten. De decreetgever heeft evenwel een aantal grenzen vastgelegd en reclame in bepaalde gevallen beperkt of uitgesloten.

- Een schoolbestuur dat reclame toelaat in het basisonderwijs, waakt erover dat:

- 1° de verplichte onderwijsactiviteiten en de leermiddelen vrij blijven van reclameboodschappen;
- 2° de facultatieve onderwijsactiviteiten vrij blijven van reclameboodschappen, behoudens de sponsorvermelding;
- 3° reclameboodschappen kennelijk niet onverenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school;
- 4° reclameboodschappen de objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van de school niet in het gedrang brengen.

De regelgeving spreekt zich niet uit over de plaats van sponsoring binnen de leermiddelen en onderwijsactiviteiten.

De regelgeving stelt wel dat een basisschool geldelijke en niet-geldelijke ondersteuning die niet afkomstig is van een overheid (sponsoring) mag aannemen. Dit moet in het schoolreglement aangegeven staan. Dit betekent dat een basisschool sponsoringinkomsten mag verzamelen en over de visie overleg pleegt in de participatieorganen.

- Een bestuur verantwoordelijk voor andere onderwijsniveaus dat reclame of sponsoring toelaat, waakt erover dat:

- 1° de leermiddelen vrij blijven van reclameboodschappen;
- 2° alle onderwijsactiviteiten vrij blijven van reclameboodschappen, behoudens de sponsorvermelding;
- 3° reclame- en sponsoringboodschappen kennelijk niet onverenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de instelling;
- 4° reclame- en sponsoringboodschappen de objectiviteit, geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van de instelling niet in het gedrang brengen.

De regelgeving spreekt zich niet uit over de plaats van de sponsoring binnen de leermiddelen en onderwijsactiviteiten. In principe zijn sponsoringinkomsten wel mogelijk.

- Voor reclame en sponsoring geldt ook nog de regeling op het gebied van handelswetgeving.

ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

Reclame op de schoolbus: CZB/V/KBO/2003/29

Een schoolbus is niet te situeren binnen het opvoedings- en onderwijsproces in strikte zin. Het gaat dus niet om reclame bij verplichte onderwijsactiviteiten, leermiddelen of didactisch materiaal. Een schoolbus kan ondergebracht worden in hetgeen de regelgeving breed omschrijft als facultatieve activiteiten.

De Commissie is van mening dat een schoolbus geen reclame mag voeren die enkel tot doel heeft de afzet van goederen en diensten te verhogen. De vrees bestaat dat reclame op een schoolbus voor één bepaald bedrijf of merk in strijd kan zijn met de decretale principes inzake objectiviteit, geloofwaardigheid en betrouwbaarheid.

Het besluit is dat sponsorvermelding aanvaardbaar is. Door de mededeling te beperken tot de gebruikers van de school en de schoolbus, wordt vermeden dat het reclame wordt. Het is dan ook toegelaten in de school en/of in de bus - maar in geen geval op de buitenzijde ervan - de (merk)namen te vermelden van zelfstandigen, verenigingen of bedrijven die hebben bijgedragen tot de aankoop van de schoolbus. Sponsorvermelding in de school zelf kan niet in de lokalen waar de verplichte opvoedings- en onderwijsactiviteiten plaatsvinden.

Gezondheidsactie met sponsoring: CZB/V/KSO/2003/21

Een vereniging op het gebied van kindergeneeskunde besliste een beroep te doen op sponsors voor een actie rond de kwaliteit en het evenwicht van de voeding op school. De doelgroep van deze actie zijn kinderen van 5 tot 6 jaar (3de kleuterklas) en kleuteronderwijzers. Het gaat om een leeftijdsgroep die nog weinig of geen onderscheid weet te maken tussen informatie en reclame.

Schoolbesturen in het basisonderwijs zijn verplicht om leermiddelen en activiteiten die noodzakelijk zijn voor eindtermen of ontwikkelingsdoelen, vrij te houden van teksten en beelden voor reclame.

Elke reclameboodschap (tekst, foto) bij leermiddelen of tijdens het noodzakelijke onderwijsprogramma die bepaalde bedrijven, producten of merken onder de aandacht brengt of suggereert, is in strijd met het decretaal verbod inzake reclame.

Schoolbesturen in het basisonderwijs zijn verplicht om leermiddelen en activiteiten die noodzakelijk zijn voor eindtermen of ontwikkelingsdoelen, vrij te houden van teksten en beelden voor reclame. Elke reclameboodschap (tekst, foto) bij leermiddelen of tijdens het noodzakelijke onderwijsprogramma die bepaalde bedrijven, producten of merken onder de aandacht brengt of suggereert, is in strijd met het decretaal verbod inzake reclame. De onderwijsregelgeving laat wel toe dat schoolbesturen reclame betrekken bij niet-onderwijsactiviteiten in scholen, binnen de decretale grenzen van verenigbaarheid, objectiviteit, onafhankelijkheid en rekening houdende met de wetgeving inzake handelspraktijken.

Na kennisname van de door het reclamebureau voorgestelde actie stelt de Commissie vast dat bij het mengen van de reclame en de informatie de publiciteit voor het bedrijf manifest aanwezig is in alle onderdelen van de campagne. Leesboekjes, gids voor leraren, diploma, e.a. tonen expliciet het bedrijfslogo. Dit kan gelijkgesteld worden met een reclameboodschap.

De Commissie stelt vast dat de gezondheidseducatie sinds 1997 opgenomen is in de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen in het basisonderwijs. Dit betekent dat in 2003 de scholen basisonderwijs daartoe al een reeks aangepaste initiatieven hebben moeten nemen. De ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs voorzien geen doelstellingen inzake media en/of reclame.

De conclusie luidt dan ook dat de voorgestelde campagne niet aan de decretale principes voldoet. Het voorgestelde spelmateriaal heeft overduidelijk tot doel "een emotionele band te creëren tussen het multinationalaal bedrijf, kinderen en hun ouders". Dat maakt het ongeschikt om binnen het noodzakelijke onderwijsprogramma te worden aangewend. Het schoolbestuur kan zelf oordelen, in overleg met ouders en leraren, of er vrije momenten zijn waarvoor dit materiaal wel geschikt kan zijn.

Samenwerking school en bedrijfsleven ter promotie en verkoop van goederen: CZB/V/KBO/2002/2

Een groot commercieel bedrijf slaagt erin de klastijd (verplichte onderwijstijd) te gebruiken voor het nemen van foto's door de leerlingen en/of leraar.

De Commissie stelt vast dat fotosessies en promotie voor schoenen niet verenigbaar zijn met de onderwijsopdracht daar ze buiten de normale dienstverlening van de school vallen, niet in rechtstreeks verband staan met het schoolleven noch kaderen binnen een pedagogische opdracht.

Het behoort niet tot de taak van een schoolbestuur om als tussenpersoon te dienen bij het organiseren van publiciteit tijdens de klastijd met als rechtstreekse of onrechtstreekse bedoeling de verkoop van schoenen te bevorderen. Het decretale principe dat de verplichte onderwijsactiviteiten vrij blijven van reclame, komt hier in het gedrang.

Het nemen van foto's door leerlingen en/of de leerkracht in de school en tijdens de klastijd, en dit in het kader van een publiciteitscampagne georganiseerd door een commercieel bedrijf, is strijdig met de principes inzake zorgvuldig bestuur. De directie wordt geadviseerd om in overleg met het personeel, dergelijke praktijken niet meer mogelijk te maken.

Reclame en sponsoring in scholen: CZB/V/KSO/2003/27

Reclameboodschappen bij leermiddelen.

Met reclame is bedoeld elke mededeling in gelijk welke vorm in verband met handel, bedrijf, ambacht of beroep teneinde de afzet van goederen en diensten te bevorderen. Het doel van reclameboodschappen is behoud en/of verhogen van omzet of winst.

De Commissie wijst op de onderwijsregelgeving inzake reclameboodschappen: schoolbesturen zijn verplicht om de leermiddelen vrij te houden van teksten en beelden voor reclame. Zij gaat er vanuit dat met leermiddelen datgene is bedoeld wat bij leren en opvoeden gebruikt wordt in het noodzakelijke onderwijsprogramma: boeken, geografische kaarten, tijdschriften, agenda's, foto's, folders, brochures e.a. en het didactisch materiaal zoals o.a. film, computer, video, audio.

Elke reclame (tekst, foto) bij leermiddelen in het noodzakelijke onderwijsprogramma die bepaalde bedrijven, producten of merken rechtstreeks of onrechtstreeks onder de aandacht brengt of suggereert, is in strijd met het decretaal verbod inzake reclameboodschappen.

Sponsorvermelding bij sommige onderwijsactiviteiten

De onderwijsregelgeving voorziet wel een uitzondering op het verbod op reclameboodschappen bij onderwijsactiviteiten indien de reclame louter attendeert op het feit dat de activiteit of een gedeelte van de activiteit ingericht werd door middel van een gift of een schenking. Er mag in die zin sponsorvermelding zijn bij facultatieve onderwijsactiviteiten in het basisonderwijs en bij alle onderwijsactiviteiten in de andere onderwijsniveaus.

Bij aanvullende of facultatieve onderwijsactiviteiten in het basisonderwijs en bij de onderwijsactiviteiten in de andere onderwijsniveaus (sportmanifestaties, humanitaire acties, sneeuwklassen) kan het schoolbestuur een sponsorvermelding toelaten. De onderwijsregelgeving bepaalt wel dat sponsorvermelding kennelijk verenigbaar moet zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school. De school mag zijn objectiviteit en onafhankelijkheid niet in het gedrang brengen.

Handel in reclame voor tijdschriften

De onderwijsregelgeving laat toe dat schoolbesturen handel verrichten voor zover de opbrengst niet ten goede komt aan de bestuursleden en onderwijspersoneelsleden en voor zover ze verenigbaar is met de onderwijsopdracht. Voor de geleverde goederen en diensten kan er geen aankoopverplichting zijn voor de ouders en er kan een bijdrage gevraagd worden op basis van reële kosten.

Meer specifiek wat tijdschriften betreft, kan er geen sprake zijn van verkopen van tijdschriften als deze in het basisonderwijs noodzakelijk zijn in het kader van eindtermen of ontwikkelingsdoelen. De basisschool dient de tijdschriften gratis aan de leerling ter beschikking te stellen in het kader van de kosteloosheid van het basisonderwijs.

In het geval van het verkopen van tijdschriften buiten wat nodig is voor eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het basisonderwijs (aanvullend klasmateriaal, facultatieve dienstverlening), oordeelt het schoolbestuur daarbij, in overleg met het personeel en de ouders, of en welke tijdschriften eventueel om reden van hun ondersteunende functie in zekere mate kunnen worden aanbevolen.

Sponsorvermelding bij leer- en spelpakket: CZB/V/KBO/2004/68

De onderwijsregelgeving voorziet een uitzondering op het verbod op reclameboodschappen bij facultatieve activiteiten in het basisonderwijs. Er mag sponsorvermelding zijn. De

sponsorvermelding moet wel verenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstelling van de school. De school mag haar objectiviteit en onafhankelijkheid niet in het gedrang brengen.

De Commissie stelt enerzijds vast dat een leer- en spelpakket betreffende energie niet direct aansluit op een eindterm of ontwikkelingsdoel in het basisonderwijs. Het gebruik van dergelijk pakket situeert zich dan ook in de aanvullende facultatieve onderwijsactiviteiten. Anderzijds blijkt dat er geen reclameboodschappen, bedrijfslogo e.a. aanwezig zijn. Het voorgestelde lees- en spelmateriaal betreffende energie bevat een sponsorvermelding en heeft niet als doelstelling de naambekendheid van het betrokken energiebedrijf door reclameboodschappen te verhogen.

Het voorgestelde pakket van het betrokken energiebedrijf kan door de basisscholen gebruikt worden omdat er enkel een sponsorvermelding is.

Sponsoring bij een schoolbus/schoolwebsite/schoolblad: CZB/V/KBO/2004/44, CZB/V/KBO/2004/55 en CZB/V/KBO/2004/59

Een schoolbus maakt niet direct deel uit van het opvoedings- en onderwijsproces in strikte zin en kan ondergebracht worden bij de facultatieve schoolactiviteiten.

De schoolbus dient ongeacht de eigenaar of de organisator vrij te zijn van commerciële reclameboodschappen. De vrees bestaat dat reclame op een schoolbus voor één bepaald bedrijf of merk in strijd kan zijn met de decretale principes inzake objectiviteit, geloofwaardigheid en betrouwbaarheid.

Een sponsorvermelding is aanvaardbaar. Door de mededeling niet tot de buitenwereld te richten, maar te beperken tot de gebruikers van de school en de schoolbus, kan men vermijden dat een aanvaardbare sponsorvermelding echte reclame zou worden. Er mag melding gemaakt worden van de namen of merknamen van zelfstandigen, verenigingen of bedrijven die tot de aankoop van de schoolbus hebben bijgedragen. De sponsorvermelding kan binnenin de bus en in de school maar dan wel niet in de klaslokalen waar de noodzakelijke opvoedings- en onderwijsactiviteiten doorgaan.

Dezelfde redenering geldt voor de schoolwebsite en het schoolblad: geen commerciële reclameboodschappen, maar wel een louter vermelden van de sponsor.

Voorafgaand aan het toelaten van eventuele sponsorvermeldingen dient het schoolbestuur overleg te plegen in de participatieorganen over het te voeren schoolbeleid op het gebied van sponsoring. Het schoolreglement dient de conclusies van dit overleg te bevatten.

Reclame bij schoolpublicaties buiten het onderwijs: CZB/V/KBO/200/59

Naast het schoolblad is er allerlei drukwerk waarbij de school eenmalige activiteiten onder de aandacht wenst te brengen die niet direct met opvoeden en leren binnen het onderwijsprogramma verband houden, zoals schoolfeesten, tentoonstellingen, eetfestijnen, toneel- en cultuuravonden e.a. Hier kan commerciële reclame en sponsoring mits respect voor de decretale principes : onder meer de verenigbaarheid met de doelstellingen van de school en behoud van de objectiviteit, geloofwaardigheid en onafhankelijkheid.

Sponsorvermeldingen bij activiteiten oudervereniging: CZB/V/KBO/2004/74

Een oudervereniging kan reclame- en sponsoringboodschappen gebruiken bij facultatieve schoolactiviteiten die los staan van het noodzakelijke onderwijsprogramma inzake leren en opvoeden.

Activiteiten zoals een kalender, tafelonderlegger, publiciteitsbord vallen buiten wat noodzakelijk is in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Een kalender samenstellen door de leerlingen behoort tot de facultatieve onderwijsactiviteiten waar sponsorvermelding kan, wat een beperking inhoudt tot het louter vermelden van een bedrijf, zelfstandige of organisatie. Voor zover het in klasverband plaatsgrijpt, zijn commerciële reclameboodschappen niet aanvaardbaar.

Een pannenkoekenbak en een reclamebord zijn gesitueerd volledig buiten het noodzakelijke onderwijsprogramma inzake leren en opvoeden en dus zijn commerciële reclame- en sponsoringboodschappen hier toegelaten.

Het is echter wenselijk dat die school bij commerciële reclame- en sponsoringboodschappen de decretale principes terzake nakomt : de reclame is kennelijk niet onverenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school en de objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid komen niet in het gedrang.

Naast de decretale principes dient er een beslissing van het schoolbestuur te zijn over het reclamebeleid die besproken is in de participatieorganen.

Rugzakje met bedrijfslogo's: CZB/V/KBO/2004/60

Scholen worden gevraagd op vrijwillige basis mede te werken aan de verkoop aan ouders van appels in een rugzakje. De financiële ondersteuning zou mede gedragen worden door logo's van commerciële bedrijven te vermelden op sommige draagriemen van de rugzak.

Het uitdelen van rugzakjes buiten de lestijden maakt niet direct deel uit van het opvoedings- en onderwijsproces in strikte zin en kan ondergebracht worden bij de aanvullende facultatieve schoolactiviteiten. Het betreft dus geen reclame of sponsorvermeldingen bij verplichte onderwijsactiviteiten, leermiddelen of didactisch materiaal.

Sponsorvermeldingen bij verplichte onderwijsactiviteiten, leermiddelen of didactisch materiaal.

De regelgeving laat wel toe dat buiten de leermiddelen en onderwijsactiviteiten en met respect voor de decretale en wettelijke principes betreffende reclame en handelspraktijken, een individuele school personeel, tijd en ruimte beschikbaar maakt voor een campagne voor gezonde voeding met sponsorvermelding door diverse bedrijven.

De decretale principes betreffende reclame vereisen een verenigbaarheid met de doelstellingen van de school en het behoud van de objectiviteit, geloofwaardigheid en

betrouwbaarheid van de school. Hierdoor kan een schoolbestuur moeilijk meewerken aan een campagne met logo's van bedrijven of producten die als het om voedingswaren gaat, niet beantwoorden aan de principes van een geregelde en gezonde voeding.

In het project is ook duidelijk naar voor gekomen dat er geen sprake is van het mengen van reclame en informatie en dat de bedrijfslogo's niet manifest aanwezig zijn op de rugzak.

De conclusie van de Commissie is dan ook dat een schoolbestuur na het doorlopen van het participatieproces vrijwillig kan beslissen om buiten de tijd besteed in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen, mede te werken aan een actie die zich situeert in de context van een ruim erkend maatschappelijk doel.

Hierbij mag in scholen een rugzak verdeeld worden met een centraal logo over de actie en waarbij op de draagriemen op discrete en eenmalige wijze bedrijfslogo's zijn aangebracht van bepaalde sponsorbedrijven wier producten of diensten geen afbreuk doen aan het doel en de zin van de gevoerde actie.

De Commissie vraagt het schoolbestuur wel overleg te plegen met personeel en ouders over het te voeren schoolbeleid ter zake. Het is aan de lokale onderwijsgemeenschap om enerzijds de bijkomende taakbelasting naast onderwijs in te schatten en anderzijds de omgang met reclame en sponsoring af te spreken.

Reclame en sponsoring bij onderwijstijdschriften: CZB/V/GZ/2004/63

De onderwijsregelgeving stelt dat wat in ruime zin tot de leermiddelen en onderwijsactiviteiten behoort, in het basis- en secundair onderwijs volledig vrij moet blijven van reclameboodschappen. Dit betekent dat tijdschriften die duidelijke commerciële reclameboodschappen bevatten niet in het noodzakelijke onderwijsprogramma als leermiddel mogen worden gebruikt.

Tijdschriften die commerciële reclameboodschappen bevatten, kunnen door het schoolbestuur wel worden gebruikt in het kader van facultatieve activiteiten die niet behoren tot het noodzakelijke onderwijsprogramma inzake leren en opvoeden.

Verzamelen door de school van bestellingen: CZB/V/GZ/2005/98

Een schoolbestuur kan beslissen omwille van de gelijkvormigheid en vlotte opstart van het schooljaar goederen te verkopen die te maken hebben met het leren en opvoeden in de school. Dit is een handelsactiviteit. De aankoopwijze en de prijzen komen ter sprake in de participatieorganen en zijn terug te vinden in de bijdrageregeling. De school staat in voor een gelijke behandeling van de leerlingen los van commerciële doelstellingen. Ze levert anoniem in de school zelf tijdig de nodige leermaterialen. Daarbij zijn er geen aankoopverplichtingen.

De Commissie zorgvuldig bestuur stelt vast dat in dit dossier het betrokken privé-bedrijf via de schoolorganisatie bestelbonnen voor schoolgerief zal ophalen bij de leerlingen. Het materiaal wordt geleverd door het privé-bedrijf uit eigen collectie of na aankoop bij andere uitgevers.

Uit de beperkte informatie die beschikbaar is concludeert de Commissie zorgvuldig bestuur dat het gaat om een niet toegelaten reclamecampagne. Leerlingen en ouders worden zoveel mogelijk in contact gebracht met het betrokken privé-bedrijf: briefwisseling, pakketten, winkelbezoek. De publiciteit voor één bepaald privé-bedrijf houdt een strijdigheid in met de decretale principes inzake toegelaten reclame en sponsoring door scholen. Decretaal is bepaald dat scholen bij reclame dienen te waken over objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van de school.

Banner van een bedrijf op de website van een school: CZB/V/KSO/2005/100

Voor een lokale onderwijsgemeenschap kan een schoolwebsite in verband gebracht worden met facultatieve activiteiten in ruime zin. Het raadplegen van een schoolwebsite is een individuele beslissing van ouders, leerling, publiek. De schoolwebsite wordt in de perceptie van het publiek wel beschouwd als een onderdeel van de onderwijsgemeenschap.

Een schoolwebsite ongeacht de eigenaar of de organisator dient vrij te zijn van zuiver commerciële reclameboodschappen. Het kan niet de bedoeling zijn dat de school tijd en energie besteed aan de promotie van commerciële bedrijven en producten.

Er stelt zich ook een vraag naar het soort bedrijven en producten dat aangeboden wordt. De vrees bestaat dat dergelijke wijze van reclame voeren voor bedrijven of merken in strijd kan zijn met de decretale principes inzake objectiviteit, geloofwaardigheid en betrouwbaarheid binnen het onderwijsdomein.

Een schoolbestuur kan handelsactiviteiten verrichten als er geen persoonlijke verrijking is en voor zover ze verenigbaar zijn met de onderwijsopdracht. Het plaatsen van een commerciële aankoopboodschap op de schoolwebsite houdt in dat louter commerciële privé-bedrijven hun omzet en inkomsten zien verhogen. In dergelijk geval gaat het niet meer om de toegelaten handelsactiviteiten maar om niet toegelaten medewerking aan daden van koophandel die winst als enig doel hebben.

Het plaatsen van een commerciële aankoopboodschap op een schoolwebsite is dus strijdig met de decretale principes inzake reclame en toegelaten handelsactiviteiten.

Gesponsord ontbijt door ouderverenigingen: CZB/V/GZ/2005/107

Een project met gesponsorde ontbijten is een organisatie van ouders en ouderverenigingen en niet van een of meerdere schoolbesturen. De ouders werken daarvoor samen met een consortium van economische partners. Omwille van de openheid en transparantie werden de namen en meeste logo's van de meewerkende partners vermeld op de achterzijde van de informatiefolder. Dit project wordt enkel georganiseerd op een weekenddag en bestaat uit twee luiken. Er wordt begonnen met een evenwichtig, gratis aangeboden ontbijt voor ouders en kinderen, gevolgd door een bewegingsluik dat allerlei vormen kan aannemen.

De Commissie vindt het project maar aanvaardbaar als de materiële en personele inbreng van de betrokken schoolbesturen minimaal is. Het is niet strijdig met het decretaal verbod voor schoolbesturen op reclame en sponsoring, voor zover het een initiatief is en blijft van en door de ouders.

Tijdens het ontbijt is er publiciteit voor commerciële producten inzake voeding. Het is duidelijk een opdracht van het schoolbestuur om af te wegen of het project niet in strijd is met het lopende schoolbeleid inzake gezonde voeding. Bij tegenstrijdigheid is er mogelijks een onverenigbaarheid met het pedagogisch project van de school en mogelijks een verlies aan geloofwaardigheid en betrouwbaarheid.

Sponsoring fluohesjes door een privé-bedrijf: CZB/V/KBO/2005/116

Het uitdelen van fluohesjes met sponsorvermelding maakt niet direct deel uit van het opvoedings- en onderwijsproces in strikte zin en kan ondergebracht worden bij de aanvullende facultatieve schoolactiviteiten. Het betreft dus geen reclame of sponsorvermeldingen bij verplichte onderwijsactiviteiten, leermiddelen of didactisch materiaal.

Er is geen sprake van het mengen van informatie rond leren en opvoeden en reclame, omdat de fluohesjes gebruikt worden buiten het school- en lesgebeuren en zelfs buiten de school.

Er is geen sprake van het mengen van informatie rond leren en opvoeden en reclame, omdat de fluohesjes gebruikt worden buiten het school- en lesgebeuren en zelfs buiten de school. De onderwijsregelgeving laat dus toe dat buiten de leermiddelen en onderwijsactiviteiten en met respect voor de decretale en wettelijke principes inzake reclame en handelspraktijken, een individuele school personeel, tijd en ruimte beschikbaar maakt voor een campagne rond verkeersveiligheid met sponsorvermelding door bedrijven. De decretale principes inzake reclame vereisen wel een verenigbaarheid met de doelstellingen van de school.

Het is dus toelaatbaar dat kinderen uitgerust worden met fluohesjes met een bescheiden vermelding van de naam van een privé-bedrijf en van de gemeente.

Het betrokken schoolbestuur tenslotte, dient overleg te plegen met leerlingen, personeel en ouders over het te voeren schoolbeleid ter zake. Het is aan de lokale onderwijsgemeenschap om enerzijds de bijkomende taakbelasting naast onderwijs in te schatten en anderzijds de toegelaten omgang met sponsorvermelding concreet af te spreken.

Verkoop van softwarelicentie via de school aan de leerlingen: CZB/V/GZ/2005/117

De school mag geen commerciële reclamecampagne voeren voor een bepaald softwarebedrijf. Elke commerciële reclameboodschap (tekst, foto) die het bedrijf zijn producten of merken onder de aandacht brengen of suggereren is in strijd met de decretale regelgeving inzake reclame.

In het kader van de eerlijke concurrentie kan de school niet verplicht worden om een gelijkaardig aanbod van andere bedrijven zonder meer te weigeren. Verder is het zo dat in dit verband de federale regelgeving inzake concurrentie en handelspraktijken ter zake geldig blijft voor de scholen en het softwarebedrijf.

De producten van het softwarebedrijf mogen wel onder de aandacht gebracht worden. Via interne tijdschriften en sobere publicaties kan het schoolbestuur op neutrale en objectieve wijze informatie geven over het bestaan en de verkoopsmogelijkheden.

Het kan daarbij niet de bedoeling zijn dat onderwijspersoneel instaat voor de reclame en de verdeling van de producten.

De schoolbesturen worden gevraagd overleg te plegen met leerlingen, personeel en ouders over het te voeren schoolbeleid terzake. Het is aan de lokale onderwijsgemeenschap om enerzijds de bijkomende taakbelasting in te schatten en anderzijds de toegelaten omgang met reclame af te spreken.

DEEL VI. PARTICIPATIE

ALGEMEEN

De regelgeving inzake participatie op school voor het gesubsidieerd onderwijs stelt dat inzake overlegbevoegdheid de schoolraad en het schoolbestuur in een gezamenlijke vergadering in dialoog met elkaar treden. Dit houdt in dat ouders voorstellen en aanpassingen kunnen formuleren en dat het schoolbestuur een reactie geeft. Dit gebeurt met het oog op het bereiken van overeenstemming, waarna het schoolbestuur het bereikte akkoord uitvoert. Indien er geen overeenstemming bereikt wordt, beslist het schoolbestuur. Zo heeft de schoolraad overlegbevoegdheid over het opstellen of wijzigen van het schoolreglement en de financiële bijdragen die aan de ouders gevraagd worden.

Het huishoudelijk reglement van de schoolraad bevat een aantal afspraken over de concrete uitvoering van de participatierechten. Het is bedoeld afspraken te hebben over informatie-uitwisseling tussen schoolraad, directie en schoolbestuur.

Het decreet inzake de participatie op school voorziet ook in de mogelijkheid van de oprichting van een geschillencommissie. Ze is bedoeld als een arbitragecommissie bij conflicten tussen schoolbestuur en schoolraad.

Volgens het decreet inzake participatie behandelt de Commissie Zorgvuldig Bestuur enkel klachten. Vragen en adviezen behoren tot de verantwoordelijkheid van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

Overleg over het schoolreglement en de bijdrageregeling: CZB/P/BO/2005/112

De onderwijsregelgeving bepaalt voor het basisonderwijs dat het schoolreglement met de bijdrageregeling aan de ouders wordt medegedeeld bij de inschrijving. Ten laatste bij de start van het schooljaar kennen de ouders vooraf de interne afspraken voor de gehele school en de kostprijs van het te volgen schooljaar.

Wijzende op de onderwijsregelgeving is het de opdracht van schoolbestuur en directie om een schoolreglement op voorhand (voorafgaand aan het schooljaar) op te stellen en daarover overleg hebben met de betrokken partners in de schoolraad. Dergelijke handelswijze is niet zomaar voorzien in de regelgeving. Ze creëert een eerlijke, behoorlijke en open relatie met de participatieorganen en met alle ouders. Een voldoende planning ter zake (mei-juni) houdt in dat alle betrokkenen nog ruimte hebben om kennis te nemen en samen te overleggen over een schoolreglement dat door de volledige lokale onderwijsgemeenschap is gedragen.

DEEL VII. OVERZICHT VAN DE ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

2003-2005

- CZB/KL/KSO/2002/1: VTI en VTI-Autorijschool.
- CZB/V/KBO/2002/2: Samenwerking school en bedrijfsleven ter promotie en verkoop van goederen.
- CZB/KL/KBO/2002/3: Leerlingenvervoer over de gemeentegrenzen.
- CZB/V/GZ/2002/4: Lerarenkaart, verspreid door Klasse.
- CZB/V/GZ/2002/5: Individuele fotografie van leerlingen.
- CZB/V/GZ/2002/6: Verkoop van drank op school.
- CZB/KL/KSO/2002/7: Affiche inzake extreem rechts-1.
- CZB/V/GZ/2003/8: De organisatie van bijlessen in het lager onderwijs.
- CZB/V/GZ/2003/9: Verhuur van een zaal in erfpacht aan een politieke vereniging of partij.
- CZB/V/KBO/2003/17: De organisatie van bijlessen in het lager onderwijs.
- CZB/KL/KBO/2003/19: Basisonderwijs: bijdrage voor lesmateriaal en diverse heffingen.
- CZB/V/KSO/2003/20: Realisatie van het onderwijsprogramma met medewerking van externen.
- CZB/V/KBO/2003/21: Reclame bij leermiddelen en onderwijsactiviteiten.
- CZB/V/KBO/2003/22: Verkoopsprizen voor schooluniformen.
- CZB/V/GZ/2003/23: Permanente handelsactiviteiten in schoollokalen.
- CZB/KL/KBO/2003/25: Concurrentie: verspreiden van negatieve suggesties.
- CZB/V/KSO/2003/26: Verkoop van producten van de praktijkafdelingen en bijhorende publiciteit.
- CZB/V/GZ/2003/27: Reclame bij leermiddelen en onderwijsactiviteiten.
- CZB/V/KBO/2003/28: Basisonderwijs: Bijdrage voor de naschoolse studie.

- CZB/V/KBO/2003/29: Reclame en sponsoring schoolbus.
- CZB/V/KSO/2003/30: Gratis leerlingenvervoer door de gemeente.
- CZB/V/KBO/2003/31: Basisonderwijs: Kosteloos zwemmen en bijdrage voor zwemlessen.
- CZB/KL/KSO/2003/32: Affiche inzake extreem rechts-2.
- CZB/KL/KBO/2003/33: Gratis schoolvervoer door één bepaald schoolbestuur.
- CZB/V/KBO/2003/34: Basisonderwijs: Bijdrage voor toezicht in de refter.
- CZB/V/KBO/2003/35: Basisonderwijs: Bijdrage voor vervoer bij schooluitstappen.
- CZB/V/KBO/2003/36: Buitenschools turnen voor de eigen leerlingen.
- CZB/KL/KSO/2003/37: Politieke informatie in een onderwijsinstelling
- CZB/V/KBO/2004/39: Basisonderwijs: Bijdrage voor reftergebruik
- CZB/KL/KSO/2004/40: Secundair onderwijs: Permanent fitnessprogramma in schoollokalen
(Beslissing vernietigd door de Vlaamse Regering)
- CZB/KL/KSO/2004/42: Politieke bijeenkomsten in een onderwijsinstelling
- CZB/V/KBO/2004/44: Reclame en sponsoring schoolbus
- CZB/V/KBO/2004/45: Basisonderwijs: Bijdrage voor middagtoezicht en voedingsproducten
- CZB/KL/GZ/2004/46: Politieke uitspraken van jongeren in Maks
- CZB/V/KBO/2004/47: Kost voor revalidatieprestaties in gewoon basisonderwijs
- CZB/KL/KBO/2004/49: Basisonderwijs: Voorafgaande bijdrage voor onderwijsactiviteiten
- CZB/V/KBO/2004/50: Basisonderwijs: Bijdrage voor leerlingenvervoer
- CZB/V/KBO/2004/51: Basisonderwijs: Solidariteitsbijdrage door ouders
- CZB/V/KBO/2004/52: Basisonderwijs: Wijzigingen van de bijdrage tijdens het schooljaar

- CZB/V/KSO/2004/54: Kost voor diploma-attest
- CZB/V/KBO/2004/55: Reclame en sponsoring schoolwebsite
- CZB/V/KBO/2004/56: Basisonderwijs: Overheidssubsidie voor vrije keuzeleerlingen en een busbijdrage
- CZB/V/KBO/2004/57: Gemeentelijke manifestaties in een gemeenteschool
- CZB/V/KBO/2004/58: Basisonderwijs: Indirecte kosten voor sneeuwklassen
- CZB/V/KBO/2004/59: Reclame en sponsoring voor schoolblad of eenmalig drukwerk
- CZB/V/KBO/2004/60: Rugzakje met logo's
- CZB/V/KBO/2004/61: Secundair onderwijs : anonieme klacht inzake bijdrageregeling
- CZB/V/KBO/2004/62: Basisonderwijs: Korting op de bijdrage door handelsactiviteiten
- CZB/V/GZ/2004/63: Reclame in onderwijstijdschriften
- CZB/KL/KSO/2004/66: Maaltijden in onderwijsinstelling
- CZB/KL/KSO/2004/67: Debatten in stedelijke school
- CZB/V/KBO/2004/68: Leer- en spelpakket opgesteld door een energiebedrijf
- CZB/V/KSO/2004/69: Adres politieke mandataris op schooladres
- CZB/KL/KBO/2004/71: Concurrentie inzake aantrekken leerlingen
- CZB/V/KBO/2004/73: Samenstelling syllabus geschiedenis
- CZB/V/KBO/2004/74: Sponsorvermeldingen bij activiteiten oudervereniging
- CZB/V/KBO/2004/75: Basisonderwijs: Bijdrage voor geïntegreerde werkweek
- CZB/V/KBO/2004/78: Basisonderwijs: Bijdrage voor verzendingskosten
- CZB/V/GZ/2004/79: Verkoop onderwijsmateriaal door scholen
- CZB/V/KBO/2004/83: Basisonderwijs: Bijdrage voor een gesplitste schoolrekening

- CZB/V/KBO/2005/85: Individuele foto's van leerlingen door het oudercomité
- CZB/V/KBO/2005/86: Basisonderwijs: Kosten logopedie bij dyscalculie
- CZB/V/KBO/2005/88: Individuele foto's van leerlingen
- CZB/V/KBO/2005/89: Kleuteronderwijs: Kosten logopedie bij uitspraakachterstand
- CZB/V/KBO/2005/90: Oneerlijke concurrentie inzake aantrekken van leerlingen
- CZB/V/KSO/2005/91: Verkoop van producten na onderwijsprogramma
- CZB/V/KSO/2005/92: Secundair onderwijs: Gratis theorie KTA-rijschool
- CZB/V/KBO/2005/94: Basisonderwijs: Bijdrage voor verbruiksmaterialen
- CZB/V/KBO/2005/97: Basisonderwijs: Kosten niet schoolgebonden hulpverlening gewoon onderwijs
- CZB/V/GZ/2005/98: Verzamelen door de school van bestellingen
- CZB/V/KBO/2005/99: Basisonderwijs: Kosten bij de verplichting voor een fietshelm
- CZB/V/KSO/2005/100: Secundair onderwijs: Banner van een bedrijf op website van een school
- CZB/V/KSO/2005/102: Deeltijds kunstonderwijs: Bijdrageregeling en sponsoring
- CZB/KL/KBO/2005/104: Basisonderwijs: Bijdrage voor leer- en werkboeken
- CZB/V/KBO/2005/105: Basisonderwijs: Bijdrage voor seksuele voorlichting
- CZB/V/GZ/2005/107: Gesponsord ontbijt door ouderverenigingen
- CZB/V/KSO/2005/108: Secundair onderwijs: Aanvragen van een patent
- CZB/V/KBO/2005/109: Basisonderwijs: Verplichte afname van drank op school
- CZB/V/KBO/2005/110: Basisonderwijs: Bijdrage voor aankoop opbergkoffer
- CZB/V/KSO/2005/111: Secundair onderwijs: Politiek initiatief op school

- CZB/P/BO/2005/112: Basisonderwijs: Overleg over het schoolreglement
- CZB/V/KBO/2005/113: Bijdrage voor elementaire schoolbenodigdheden
- CZB/V/KBO/2005/116: Basisonderwijs: Sponsoring fluohesjes door privé-bedrijf
- CZB/V/GZ/2005/117: Verkoop van softwarelicentie via school aan leerlingen
- CZB/V/KBO/2005/118: Basisonderwijs: Bijdrage voor bos-, Schelde- en zeeklassen
- CZB/V/KBO/2005/120: Basisonderwijs: Bedrag op elektronische betaalkaart